

Pohjoismaiden
ministerineuvosto

ANALYYSI NRO 1/2021

ONKO POHJOISMAISTA KIELIYHTEYTTÄ OLEMASSA?

Pohjoismaisten naapurikielten ruotsin, norjan ja tanskan keskinäinen ymmärtäminen on vaikuttanut Pohjoismaiden yhteenkuuluvuuden rakentumiseen. Miten kieliä ymmärretään nykyisin? Pohjoismaiden ministerineuvosto toteutti kielitaitoa ja asenteita eri kieliä ja kulttuureita kohtaan kartoittavan kyselyn, johon osallistui yli 2 000 Pohjoismaissa asuvaa 16–25-vuotiasta nuorta.

Sisällys

Esipuhe	3
Tiivistelmä	4
Johdanto	6
Tutkimukset osoittavat kielten ymmärtämisen heikentyneen	9
Kielitaito ja asenteet eri kieliä kohtaan	11
Kulttuurikokemukset ja kielten oppiminen	21
Eri maiden tuloksia	24
Pohdintoja ja päätelmiä	28
Liite 1: Taulukot	33
Liite 2: Menetelmä	41
Liite 3: Tulevaisuuden osaaminen – Pohjoismaiden koulutus- ja tutkimusministerineuvosto	42
Liite 4: Pohjoismaiset kielisopimukset	43
Lähteet	44

Esipuhe

Monet asiat ovat yhdistäneet Pohjoismaita aikojen kuluessa. Yhteiset arvot ja samankaltaiset yhteiskuntajärjestelmät ovat olleet tärkeitä tekijöitä. Samaan aikaan maiden kieli- ja kulttuuriyhteyttä on pidetty pohjoismaisen yhteistyön johtoajatuksena. Yleisesti on ajateltu, että useimmat Pohjoismaiden asukkaat voivat suhteellisen helposti oppia viestimään läheistä sukua olevien naapurikielten ruotsin, norjan ja tanskan välillä. Kielten läheisyyden on myös ajateltu edistävän maarajat ylittävän yhteyden muodostumista.

Kielet voivat olla keskenään ymmärrettäviä myös muualla maailmassa. Pohjoismaiselle yhteistyölle on kuitenkin ainutlaatuisia poliittinen panostus kieliin Pohjoismaiden yhteenkuuluvuuden vahvistamiseksi.

Pohjoismaiden kielimaisema on kuitenkin muuttunut 60 vuodessa. Nykynuoret ovat varttuneet globalisoituneessa maailmassa, jossa englantia näkyy ja kuuluu kaikkialla ja pohjoismaiset kielet koetaan mahdollisesti hieman etäisemmiksi. Tämän perusteella Pohjoismaiden ministerineuvosto on kysynyt Pohjoismaissa asuvalta yli 2 000 nuorelta heidän näkemyksiään kielestä ja kulttuurista sekä sitä, miten hyvin he omasta mielestään ymmärtävät toisiaan ruotsiksi, norjaksi ja tanskaksi.

Pohjoismaiden ministerineuvosto pyrkii toteuttamaan visionsa Pohjolasta maailman kestävimpanä ja integroituneimpana alueena. Yksi vision tavoitteista on kartuttaa lasten ja nuorten tietoja muiden Pohjoismaiden kielistä ja kulttuureista. On kuitenkin syytä muistaa, että kielen oppijat ja käyttäjät ovat yksilöitä. Sen takia työ Pohjoismaiden kielten ja kulttuurin ymmärtämisen vahvistamiseksi ei valmistu koskaan. Selvityksen tulokset – maiden väliset erot, kiinnostus kieliä ja kulttuureita kohtaan sekä yhteys kielitaidon ja eri kieliä koskevien asenteiden välillä – voivat antaa vihjeitä siitä, mihin työssä kannattaa keskittyä. Tulokset viittaavat etenkin siihen, että skandinaavisten kielten ruotsin, norjan ja tanskan ymmärtäminen on heikentynyt nuorten keskuudessa.

Raportin ovat laatineet Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön analyysi- ja tilastoyksikön Andrea Skjold Frøshaug ja Truls Stende. Kyselytutkimuksen toteutti Novus Pohjoismaiden ministerineuvoston toimeksiannosta. Norstat teki haastattelut Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Ahvenanmaalla. Islannissa haastattelut hoiti Gallup, Färsearilla DMA ja Grönlannissa HS Analysis Novus/Norstatin alihankkijoina.

Kööpenhaminassa joulukuussa 2020

Paula Lehtomäki

Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri

Kuva: Johnér

Tiivistelmä

Pohjoismaisten naapurikielten ruotsin, norjan ja tanskan keskinäinen ymmärtäminen on osaltaan vahvistanut Pohjoismaiden yhteenkuuluvuutta. Kielimaisema muuttuu kuitenkin jatkuvasti. Nykynuoret ovat varttuneet globalisoituneessa Pohjolassa, jossa englanti on osa arkea. Tähän perustuen Pohjoismaiden ministerineuvosto toteutti kielitaitoa ja asenteita eri kieliä ja kulttuureita kohtaan kartoittavan kyselyn, johon osallistui yli 2 000 Pohjoismaissa asuvaa 16–25-vuotiasta nuorta.

Selvityksen perusteella voidaan tiivistetysti todeta, että nuorten itsensä kokemana ruotsin, norjan ja tanskan ymmärtäminen vaihtelee suuresti eri Pohjoismaiden ja kielten välillä. Useassa maassa suuri enemmistö on sitä mieltä, että yhden tai useamman skandinaavisen kielen ymmärtäminen on vaikeaa. Tulokset osoittavat, että Pohjoismaihin ja niiden kieliin liittyy monisyisiä kysymyksiä:

- Miten heikentynyt ruotsin, norjan ja tanskan ymmärtäminen vaikuttaa *pohjoismaiseen integraatioon*, jolla tarkoitetaan Pohjolan asukkaiden välistä, maiden rajat ylittävää yhteenkuuluvuutta? Miten se vaikuttaa esimerkiksi työskentelymahdollisuuksiin muissa Pohjoismaissa?
- Miten kielten ymmärtämisen haasteet vaikuttavat *pohjoismaiseen identiteettiin* – siihen, keitä pohjoismaalaiset kokevat olevansa?
- Miten Pohjoismaiden ministerineuvosto voi osaltaan edistää Pohjoismaiden kielten ymmärtämistä ja kartuttaa niiden tuntemusta tulevaisuudessa?

Pohjoismaisten naapurikielten ymmärtäminen ja tuntemus

Kysyimme nuorilta, miten hyvin he ymmärtävät ja osaavat eri kieliä, etenkin skandinaavisia kieliä eli ruotsia, norjaa ja tanskaa.

- Kaikkien Pohjoismaiden nuorista 62 prosenttia kokee, että norjaa on helppo ymmärtää. Yhtä moni on sitä mieltä, että ruotsia on helppo ymmärtää, kun taas huomattavasti harvempi (26 prosenttia) kokee tanskan ymmärtämisen helpoksi. Pohjoismaiden keskiarvoon (tuloksia on painotettu kunkin maan väestömäärän mukaan) sisältyy suuria maiden välisiä vaihteluita.
- Norjassa ja Färsaarilla useimpien mielestä skandinaavisten kielten ymmärtäminen on

helppoa.

- Etenkin Suomessa, Islannissa ja Grönlannissa suhteellisen monen mielestä yhtä tai useampaa skandinaavista kieltä on vaikeaa ymmärtää.
- Pelkästään Skandinaviaan kuuluvia maita Ruotsia, Norjaa ja Tanskaa tarkasteltaessa ruotsin ja tanskan välisessä naapurikielten ymmärtämisessä on haasteita. Ainoastaan 23 prosenttia ruotsalaisista nuorista on sitä mieltä, että tanskaa on helppo ymmärtää, ja 40 prosenttia tanskalaisista nuorista kokee ruotsin ymmärtämisen helpoksi.
- Lähes kaikki Pohjoismaiden nuoret (95 prosenttia) pitävät englantia helposti ymmärrettävänä. Englannilla on yleisesti vahva vaikutus. Kaikkiaan 65 prosenttia vastaa, että itseään on joskus helpompi ilmaista englanniksi kuin äidinkielellä, ja 62 prosenttia sanoo, että englannilla on suuri vaikutus omaan kieleen.
- Kaksi kolmasosaa on kuitenkin sitä mieltä, että ruotsin, norjan tai tanskan ymmärtäminen on tärkeä osa Pohjoismaiden yhteenkuuluvuutta.

Kielen valinta

Pohjoismaiden nuorten välinen elinvoimainen kieliyhteys perustuu siihen, että nuoret käyttävät skandinaavisia kieliä toisiaan tavatessaan. Tästä syystä kysyimme nuorilta myös, mitä kieliä he käyttävät eri tilanteissa ja miksi.

- Nuorista suunnilleen yhtä moni käyttää ruotsia, norjaa tai tanskaa kuin englantia tavatessaan skandinaavista kieltä puhuvan henkilön. Molempien osuus on noin 60 prosenttia (vastaajat saivat valita useita vastausvaihtoehtoja). Tulokset vaihtelevat suuresti maiden välillä. Kyselystä käy myös ilmi, että kielen valinta riippuu tilanteesta.
- Vähiten englantia käyttävät norjalaiset nuoret (36 prosenttia) tavatessaan toista skandinaavista kieltä puhuvan henkilön.
- Hieman yli yhdeksän kymmenestä Pohjoismaiden nuoresta ilmoittaa käyttävänsä asuinmaansa enemmistökieltä sosiaalisessa mediassa, ja noin kuusi kymmenestä käyttää myös englantia.
- Painavimmat syyt kielen valintaan sosiaalisessa mediassa ovat, että mahdollisimman monet ymmärtävät viestin ja että ystävät käyttävät kyseistä kieltä. Kulttuurilla ja identiteetillä vaikuttaa olevan vähäisempi merkitys.

Kulttuurikokemusten kielet

Pohjoismaisesta kieli- ja kulttuuriyhteydestä puhutaan usein yhdessä, minkä takia halusimme selvittää, mitä kieliä nuoret kohtaavat kulttuurikokemuksissa ja mitkä asiat heidän mielestään voivat olla avuksi kielten oppimisessa.

- Lähes kaikilla (96 prosentilla) vastaajilla on ollut englanninkielisiä kulttuurikokemuksia viimeisten kahden kuukauden aikana, kun taas hieman alle puolella on ollut kulttuurikokemuksia jollakin muulla pohjoismaisella kielellä kuin asuinmaansa enemmistökielellä.
- Useimmat nuoret valitsevat kulttuurielämyksen toisella pohjoismaisella kielellä, koska sisältö on kiinnostava (63 prosenttia) tai viihdyttävä (42 prosenttia). Pienempi osuus tekee valinnan oppiakseen ymmärtämään kyseistä kieltä (23 prosenttia).

Kuva: Jakob Boserup

Johdanto

Pohjoismaissa on perinteisesti ajateltu, että pohjoismainen kieliyhteys vahvistaa alueen asukkaiden yhteenkuuluvuuden tunnetta. Keskenään ymmärrettävät kielet ruotsi, norja ja tanska ovat luoneet pohjan yhteiselle viestinnälle, maiden rajat ylittävälle liikkuvuudelle ja keskinäiselle luottamukselle. Näiden pohjoismaisten naapurikielten ymmärtäminen on vaikuttanut ratkaisevasti siihen, että Pohjolasta on muodostunut yhtenäinen alue ja pohjoismaista yhteistyötä tehdään laajasti.

Ruotsia, norjaa tai tanskaa osaavan on helpompi lähteä opiskelemaan muihin Pohjoismaihin ja päästä maiden yhteisille työmarkkinoille. Aiemmissakin selvityksissä on todettu, että Pohjoismaiden asukkaat ovat pitäneet mahdollisuutta lähteä eri puolille Pohjolaa työskentelemään, opiskelemaan tai asumaan yhtenä pohjoismaisen yhteistyön suurimmista eduista.¹

Skandinaavisten kielten keskinäinen ymmärtäminen on myös merkittävä osa pohjoismaista identiteettiä – sitä, että ihmiset tuntevat itsensä pohjoismaalaisiksi ja osaksi Pohjolaa. Skandinaavisilla kielillä on lisäksi erityinen asema virallisessa pohjoismaisessa yhteistyössä, jonka pääasialliset työkielet ovat ruotsi, norja ja tanska ja jossa pyritään välttämään englantia.

Virallisessa pohjoismaisessa kieliyhteistyössä on jo pitkään keskitytty lapsiin ja nuoriin ja siihen, että he ymmärtäisivät ruotsia, norjaa ja tanskaa. Näiden kielten ymmärtäminen nuorten keskuudessa on erityisen tärkeää muun muassa sen takia, että tulevaisuudessa on nuorten vuoro luotsata pohjoismaista yhteistyötä.

Kielimaisema on kuitenkin muuttunut 20 viime vuoden aikana. 2000-luvulla tehdyistä selvityksistä on käynyt ilmi, että nuorten skandinaavisten kielten ymmärtäminen on heikentynyt ja että heidän englannin taitonsa puolestaan on huomattavasti parempi aiempiin sukupolviin verrattuna (ks. seuraava luku). Englanti, uusi teknologia ja sosiaalinen media ovat muuttaneet nuorten viestintää, kielenkäyttöä ja kulttuurin kulutusta.

Pohjoismaiden ministerineuvosto on toteuttanut Pohjoismaiden nuorille suunnatun kyselytutkimuksen kielten ymmärtämisestä sekä kieliä ja kulttuuria koskevista asenteista. Tiedustelimme nuorilta, miten hyvin he ymmärtävät eri kieliä, miten he käyttävät kieliä ja mitä

---

1. Andreasson, U. & Stende, T. (2017): Arvokasta yhteistyötä. *Pohjoismaiden asukkaiden näkemys Pohjoismaista*. Pohjoismaiden ministerineuvoston analyysi nro 3/2017.

kieliä he kohtaavat kulttuurikokemuksissaan. Raportissa käsitellään myös nuorten kielenkäyttöön vaikuttavia ajankohtaisia asioita: englantia, uutta teknologiaa ja sosiaalista mediaa. Tarkastelemme lisäksi nuorten asenteita Pohjoismaiden kieliä kohtaan – muun muassa sitä, kokevatko nuoret itse pohjoismaisen kieliyhteyden tärkeäksi. Kyselytutkimuksessa tehtiin yli 2 000 puhelinhaastattelua 16–25-vuotiaille Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Islannissa sekä Ahvenanmaalla, Färsaarilla ja Grönlannissa.

Raportin rakenne on seuraava: Aluksi tarkastellaan lyhyesti alan aiempaa tutkimusta. Sen jälkeen käsitellään ensin kyselyn tuloksia yleisellä tasolla ja lopuksi pohditaan, miten eri Pohjoismaiden tulokset eroavat toisistaan. Päätelmissä keskitytään siihen, miten kielten ymmärtäminen voi vaikuttaa Pohjoismaiden yhteenkuuluvuuteen tulevaisuudessa.

Yleistä Pohjoismaiden kielistä

Pohjoismaissa kaikkia kieliä pidetään samanarvoisina, vaikka niillä ei ole samanlaista roolia. Tässä raportissa käytetään nimitystä *enemmistökieli*, kun puhutaan suomesta Suomessa, ruotsista Ruotsissa, norjasta Norjassa, tanskasta Tanskassa ja islannista Islannissa. Sama koskee ruotsia Ahvenanmaalla, fääriä Färsaarilla ja grönlantia Grönlannissa.

Keskenään ymmärrettävät ja toisilleen läheiset sukukielet norja, ruotsi ja tanska muodostavat pohjoismaisen kieliyhteyden. Kansallisilla vähemmistökielillä ja viittomakielillä on erityisasema Pohjoismaissa. Pohjolan kielelliseen monimuotoisuuteen kuuluvat myös useat Pohjoismaihin vuosien saatossa muualta tulleet kielet.

Edellä mainitut maiden enemmistökielet kuuluvat kolmeen eri kielikuntaan. Ruotsi, norja, tanska, islanti ja fääri kuuluvat indoeurooppalaisen kielikunnan pohjoisgermaaniseen haaraan. Ruotsi (myös suomenruotsi), norja ja tanska ovat niin läheistä sukua keskenään, että niiden keskinäinen ymmärtäminen on mahdollista. Islanti ja fääri muistuttavat myös paljon toisiaan, ja niillä on lisäksi paljon yhtäläisyyksiä ruotsin, norjan ja tanskan kanssa, mutta niiden ymmärtäminen ei ole mahdollista samalla tavalla kielirajojen yli. Suomi kuuluu (saamelaiskielten lisäksi) uralilaisen kielikunnan suomalais-ugrilaisiin kieliin. Nämä kielet eivät ole keskenään ymmärrettäviä. Grönlanti on inuiittikieli, joka kuuluu kolmanteen kielikuntaan.

Eri kielikuntiin kuuluvat kielet eroavat toisistaan merkittävästi kieliopillisesti, äänteellisesti sekä sanavarastoltaan. Tämän seurauksena Pohjoismaiden asukkailla on varsin erilaiset lähtökohdat ymmärtää pohjoismaisia naapurikieliä ruotsia, norjaa ja tanskaa. Jotkut voivat ymmärtää niin ruotsia, norjaa kuin tanskaakin läheistä sukua olevan äidinkieltensä ansiosta, ja toiset taas pääsevät osallisiksi kieliyhteydestä vieraiden kielten taitojensa pohjalta. Myös kielten historia vaikuttaa niiden edellytyksiin toimia viestintävälineenä koko Pohjolassa.²

Kyselytutkimuksen toteutus

Kyselytutkimuksen toteutti Novus Pohjoismaiden ministerineuvoston toimeksiannosta. Norstat teki puhelinhaastattelut Suomessa (myös Ahvenanmaalla), Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa. Islannissa haastattelut hoiti Gallup, Färsaarilla DMA ja Grönlannissa HS Analysis (Novus/ Norstatin alihankkijoina).

Kyselytutkimus toteutettiin puhelinhaastatteluinä joulukuusta 2019 helmikuuhun 2020. Tutkimukseen osallistui yhteensä 2 092 Pohjoismaissa asuvaa 16–25-vuotiasta nuorta. Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa tehtiin noin 400 haastattelua maata kohti, Islannissa noin 200 haastattelua sekä Färsaarilla ja Grönlannissa noin 100 haastattelua. Ahvenanmaalla 16–25-vuotiaita nuoria on alle 3 000, ja siellä tehtiin vain 78 haastattelua. Määrä on pieni muihin maihin verrattuna, mutta useamman haastattelun tekeminen ei ollut mahdollista. Kun otetaan huomioon väestön kokonaismäärä, otannon perusteella voi kuitenkin tehdä johtopäätöksiä.

Kun raportissa puhutaan kaikkien Pohjoismaiden nuorten mielipiteistä eri asioissa, tiettyjen maiden vastaukset painavat tuloksissa enemmän. Tällä tavoin tuloksia painotetaan jokaisen

---

2. Sletten, I. S. (toim.) (2004): *Nordens språk med rötter och fötter*. Nord-julkaisusarja 2004:9.

maan 16–25-vuotiaiden osuuden mukaan. Ruotsin vastaukset vaikuttavat siksi tulokseen eniten, ja Islannin, Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin vastaukset vähiten. Valitun menetelmän tavoitteena on selvittää koko Pohjolan väestön mielipiteitä, ja sen vuoksi on tarkoituksenmukaista, että kaikkien nuorten mielipiteillä on sama painoarvo. Vastauksia painotetaan myös iän ja sukupuolen perusteella. Liitteessä on lisätietoja kyselytutkimuksen menetelmästä, maiden painotuksista sekä virhemarginaaleista.

Kuva: Unsplash

Tutkimukset osoittavat kielten ymmärtämisen heikentyneen

Vuonna 2005 julkaistu *Håller språket ihop Norden?* on Pohjoismaiden laajin ja tunnetuin kielitutkimus. Lars-Olof Delsingin ja Katarina Lundin Åkessonin kirjoittamassa tutkimusraportissa kuvaillaan pohjoismaisten naapurikielten ruotsin, norjan ja tanskan välisen ymmärtämisen todellista tilaa sekä englannin ymmärtämistä 16–19-vuotiaiden toisen asteen oppilaiden keskuudessa kaikissa Pohjoismaissa. Noin 850 oppilaan taitoja testattiin Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa, ja muissa Pohjoismaissa testattiin 450 oppilaan osaamista. Tutkimukseen osallistui myös joidenkin oppilaiden vanhempia, jotta saatiin tietoa myös vanhemman sukupolven kielten ymmärtämisestä. Nuorten testituloksia verrattiin sekä heidän vanhempiensa tuloksiin että vuonna 1976 varusmiehille toteutetun Maurudin tutkimuksen tuloksiin. Delsingin ja Lundin Åkessonin tutkimuksessa havaittiin, että ruotsin, norjan ja tanskan keskinäinen ymmärtäminen oli heikentynyt nuorten keskuudessa 30 vuoden aikana. Mielenkiintoinen havainto oli se, että ruotsin, norjan ja tanskan puhujista norjalaiset ymmärsivät parhaiten pohjoismaisia naapurikieliä, ja färsaarelaiset ymmärsivät selvästi parhaiten tanskaa ja norjaa sekä toiseksi parhaiten ruotsia koko Pohjolassa.³

Tutkimus osoitti, että englantia ymmärretään tasaisen hyvin kaikissa Pohjoismaissa. Pohjoismaisen kieliyhteyden tarpeellisuutta ja tulevaisuutta onkin kyseenalaistettu juuri hyviin englannin taitoihin viitaten. Delsing ja Lundin Åkesson huomauttivat myös, että ruotsalaisten ja tanskalaisten välinen kielten ymmärtäminen oli heikentynyt huomattavasti yhden sukupolven aikana. Robert Zola Christensen ja Mari Bacuin toteuttivat puolestaan vuosina 2012–2013 ruotsin ja tanskan välistä ymmärtämistä koskeneen kyselytutkimuksen ”Dansk og svensk – fra nabosprog til fremmedsprog?”, joka tukee tätä tulosta, vaikkei siinä selvitetäkään todellista kielten ymmärtämistä, vaan nuorten omaa kokemusta ruotsin ja tanskan välisestä suullisesta kielen ymmärtämisestä. Päätelmät pohjautuvat Juutinrauman alueella asuvan 450 ruotsalaisen ja tanskalaisen 16–18-vuotiaan nuoren keskuudessa toteutettuun kyselytutkimukseen.⁴

Vuonna 2016 julkaistun *Man skal bare kaste sig ut i det* -pilottitutkimuksen haastatteluihin

-
3. Delsing, L.-O. & Lundin Åkesson, K. (2005): *Håller språket ihop Norden? En forskningsrapport om ungdomars förståelse av danska, svenska och norska*. TemaNord-julkaisusarja 2005:573.
  4. Christensen, R. & Bacuin, M. (2013): Dansk og svensk – fra nabosprog til fremmedsprog? *Språk i Norden* -julkaisusarja, s. 67–82.

osallistui 31 nuorta eri puolilta Pohjolaa. Kaikki haastatellut nuoret olivat työskennelleet tai opiskelleet naapurimaassa, jossa puhutaan ruotsia, norjaa tai tanskaa. Selvityksen tekijä, tanskalainen lehtori Eva Theilgaard Brink toteaa Delsingin ja Lundin Åkessonin tapaan, että färsaarelaiset ja norjalaiset ymmärtävät parhaiten pohjoismaisia naapurikieliä ja että muiden on helpointa ymmärtää norjalaisia. Brink havaitsi myös, että englantia käytetään eniten tilanteissa, joissa pelätään kasvojen menettämistä, kuten esimerkiksi työtilanteissa, joissa ei haluta väärinkäsityksiä puolin tai toisin. Englannin käyttämistä pidetään tehokkaampana, sillä kaikilla osapuolilla on samat lähtökohdat sen hallitsemisessa, mutta nuoret eivät käytä keskusteluissaan englantia välttämättä koko ajan. Epävirallisemmissä sosiaalisissa tilanteissa he ovat taipuvaisempia käyttämään ruotsia, norjaa tai tanskaa, koska silloin on enemmän aikaa ja mahdollisuuksia selvittää mahdollisia väärinkäsityksiä. Useat vastaajat olivat sitä mieltä, että englantia käytettäessä keskusteluista tulee virallisempia eikä niin vapaita, mikä lisää keskustelukumppaneiden välistä etäisyyttä. Useat nuoret kokivat olevansa vaarassa jäädä sosiaalisten yhteisöjen ulkopuolelle, mikäli he eivät osaa viestiä ruotsiksi, norjaksi tai tanskaksi. Tämän vuoksi monet päättivät usein puhua skandinaavisia kieliä joko opettelemalla paikallista kieltä tai puhumalla itse parhaiten osaamaansa skandinaavista kieltä mahdollisesti kielellisten mukautusten avulla. Kieltä käytetään tällä tavoin suhteiden rakennusaineena, eräänlaisena sosiaalisena liimana.⁵

Edellä mainituista tutkimuksista käy siis ilmi, että ruotsin, norjan ja tanskan välinen pohjoismaisten naapurikielten ymmärtäminen on heikentynyt nuorten keskuudessa etenkin ruotsin ja tanskan välillä ja että englantia ymmärretään hyvin.

Näiden tutkimusten tapaan tässäkin raportissa käsitellään sitä, miten hyvin Pohjoismaiden nuoret ymmärtävät pohjoismaisia naapurikieliä ja englantia. Selvitys antaa päivitetyn kuvan tilanteesta ja täydentää aiemmista selvityksistä saatuja tuloksia.

---

5. Brink, E. T. (2016): *Man skal bare kaste sig ud i det... – en interviewundersøgelse af unge i Nordens nabosprogsforståelse i praksis.*

Kuva: Unsplash

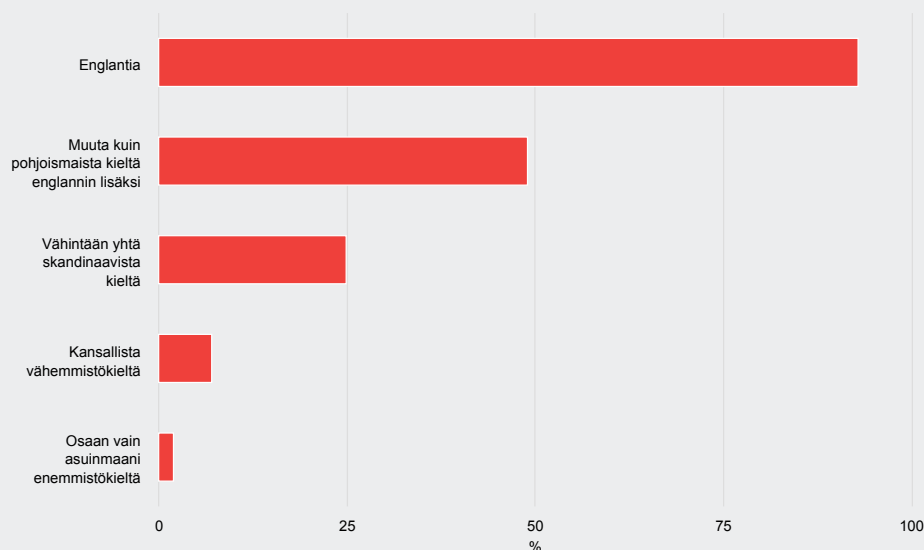
Kielitaito ja asenteet eri kieliä kohtaan

Seuraavaksi tarkastellaan kyselytutkimuksen tuloksia.

Saadaksemme yleiskäsityksen Pohjoismaiden nuorten kielitaidosta kysyimme heiltä, mitä kieliä he osaavat puhua ja/tai kirjoittaa asuinmaansa enemmistökielen lisäksi.⁶ Ei ole tiedossa, millä tasolla vastaajat hallitsevat mainitsemiaan kieliä. Tiedämme vain, että he itse ilmoittavat osaavansa puhua ja/tai kirjoittaa kyseisiä kieliä. Kielen osaaminen ei toisin sanoen tässä yhteydessä välttämättä tarkoita kielen täydellistä hallintaa. Kaaviossa 1 on esimerkkejä eri vastausten osuuksista.

---

6. Tässä selvityksessä puhutaan enemmistökielestä, kun tarkoitetaan suomea Suomessa, ruotsia Ruotsissa, norjaa Norjassa, tanskaa Tanskassa ja islantia Islannissa. Sama koskee ruotsia Ahvenanmaalla, fääriä Färsaarilla ja grönlantia Grönlannissa.

Kaavio 1: Mitä muuta kieltä kuin asuinmaasi enemmistökieltä osaat puhua ja/tai kirjoittaa?

Aiempien tutkimusraporttien mukaisesti on havaittavissa, että enemmistö Pohjoismaiden nuorista (93 prosenttia) osaa englantia mielestään hyvin. Tämä koskee käytännössä kaikkia Pohjoismaita. Tarkasteltaessa tuloksia maittain näemme, että muihin Pohjoismaihin verrattuna hieman useammat nuoret Islannissa ilmoittavat puhuvansa ja/tai kirjoittavansa englantia (98 prosenttia), kun taas Grönlannissa osuus on pienin (78 prosenttia).

Kaaviosta 1 käy ilmi, että puolet Pohjoismaiden nuorista (49 prosenttia) kertoo myös puhuvansa muuta kuin pohjoismaista kieltä englannin lisäksi. Suurin osuus näin vastanneista on Tanskassa (57 prosenttia) ja toiseksi suurin Ruotsissa (54 prosenttia).

Yksi neljästä Pohjoismaiden nuoresta puhuu tai kirjoittaa yhtä skandinaavista kieltä asuinmaansa enemmistökielen lisäksi. Tarkasteltaessa tuloksia maittain näemme, että tämä koskee pääasiassa maita, joiden enemmistökieli ei ole skandinaavinen ja joissa yhtä skandinaavista kieltä opetetaan kouluissa. Suomessa 72 prosenttia vastanneista kertoo osaavansa ruotsia, kun taas tanskaa ilmoittaa puhuvansa ja kirjoittavansa 97 prosenttia Färsearten nuorista, 71 prosenttia Grönlannin nuorista ja 55 prosenttia Islannin nuorista.⁷ Färsearilla suhteellisen moni ilmoittaa osaavansa puhua tai kirjoittaa myös norjaa (43 prosenttia).

Seitsemän prosenttia kyselyyn vastanneista Pohjoismaiden nuorista kertoo puhuvansa "kansallista vähemmistökieltä", ja vain 2 prosenttia ilmoittaa puhuvansa ainoastaan asuinmaansa enemmistökieltä. Reilusti yli puolet Pohjoismaiden nuorista (62 prosenttia) puhuu tai kirjoittaa kolmea tai useampaa kieltä, ja 36 prosenttia ilmoittaa puhuvansa tai kirjoittavansa asuinmaansa enemmistökielen lisäksi yhtä toista kieltä.

Nuorista, jotka ovat joko itse syntyneet ulkomailla tai joiden ainakin yksi vanhempi on syntynyt Pohjoismaiden ulkopuolella, 75 prosenttia ilmoittaa puhuvansa muuta kuin pohjoismaista kieltä englannin lisäksi. Englannin lisäksi toistakin muuta kuin pohjoismaista kieltä puhuvien suureen osuuteen vaikuttaa ainakin se, että nuoret oppivat näitä kieliä koulussa.

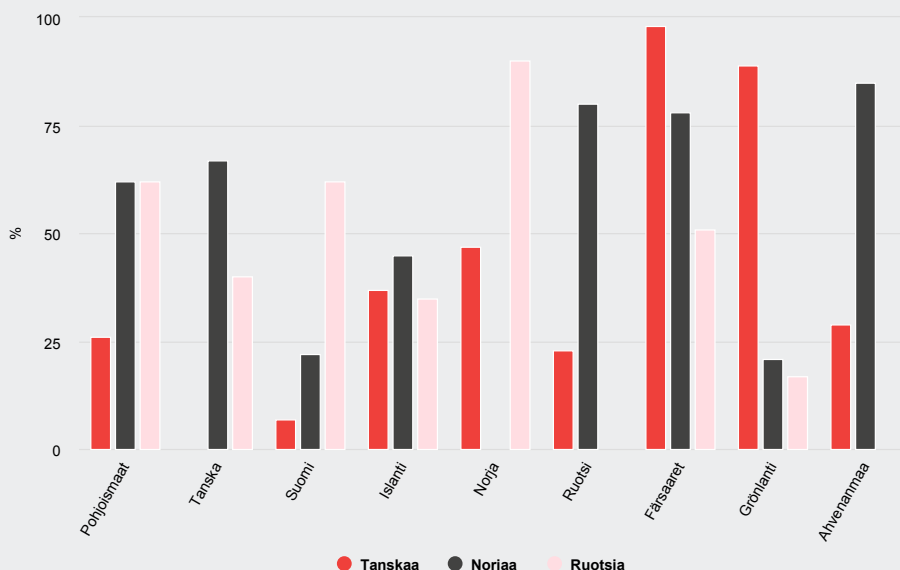
7. Noin viisi prosenttia Suomen väestöstä puhuu ruotsia äidinkielenään. Selvityksessä ei eritellä heitä ja suomea äidinkielenään puhuvia.

Skandinaavisten kielten ymmärtämisessä suuria eroja

Useissa tutkimuksissa on havaittu, että Pohjoismaiden nuoret ymmärtävät ruotsia, norjaa ja tanskaa aiempaa huonommin, ja laajalle levinneen käsityksen mukaan jotkut nuoret vaihtavat englantiin muita pohjoismaalaisia tavatessaan.⁸ Miltä tilanne näyttää vuonna 2020?

Kyselytutkimuksessa esitettiin erilaisia väittämiä, ja vastaajien tuli ilmoittaa, olivatko he asiasta samaa vai eri mieltä. Yhdessä kysymyksessä tiedusteltiin, onko nuorten mielestä helppo ymmärtää ruotsia, norjaa ja tanskaa. Tässä siis selvitettiin kielten ymmärtämisen helppoutta nuorten mielestä eikä heidän todellista kielitaitoaan. Nuoret saattavat ymmärtää kieliä ilmoittamaansa heikommin tai paremmin. Esimerkiksi *Man skal bare kaste sig ud i det*-selvityksessä todettiin, että ensimmäinen kohtaaminen naapurikielen kanssa saattaa tulla järkytyksenä, koska nuoret olivat kuvitelleet kielten välisiä eroja pienemmiksi. Tämä koski nuoria pohjoismaalaisia, jotka olivat muuttaneet naapurimaahan opiskelemaan tai työskentelemään.⁹ Christensenin ja Bacuinin tutkimus viittaa myös siihen, että niillä, joilla oli kokemusta pohjoismaisista naapurikielistä, oli pienemmät odotukset ymmärtää niitä.¹⁰

Pohjoismaiden nuorista 62 prosenttia on sitä mieltä, että ruotsia ja norjaa on helppo ymmärtää, mutta vain 26 prosenttia pitää tanskaa helposti ymmärrettävänä. Tähän keskiarvoon sisältyy suuria maiden välisiä eroja. Erojen syynä on se, että eri maiden nuorilla on täysin erilaiset edellytykset ymmärtää skandinaavisia kieliä. Sen takia on tarpeen tarkastella tuloksia maa- ja kielikohtaisesti (katso kaavio 2).

Kaavio 2: Nuoret, joiden mielestä on helppo ymmärtää ruotsia, norjaa tai tanskaa.

Huomautus: Ahvenanmaalaisilta, ruotsalaisilta, norjalaisilta ja tanskalaisilta ei kysytty, onko heidän helppo ymmärtää asuinmaansa enemmistökieltä. Sen vuoksi kyseiset pylvää puuttuvat kaaviosta.

8. Tästä on empiirisiä todisteita norjalaisten tanskan ymmärtämisen osalta esimerkiksi Norjan kielilautakunnan artikkelissa *Unge snakkar engelsk med danskar*
9. Brink, E. T. (2016)
10. Christensen, R. & Bacuin, M. (2013)

Pohjoismaiden nuorista 62 prosenttia pitää norjaa helppona ymmärtää. Tätä mieltä olivat useimmat Ahvenanmaalla (85 prosenttia) sekä lähes yhtä moni Ruotsissa (80 prosenttia) ja Färsaarilla (78 prosenttia). Tanskan nuorista 67 prosenttia kokee, että norjaa on helppo ymmärtää. Enemmistö Suomen ja Grönlannin nuorista pitää norjaa vaikeana ymmärtää.

Pohjoismaiden nuorista 62 prosenttia (sama kuin norjan osuus) toteaa, että ruotsia on helppo ymmärtää. Lähes kaikki norjalaiset vastaajat (90 prosenttia) olivat samaa mieltä tästä väittämästä, mikä on suurin osuus kaikista Pohjoismaista. Tanskalaiset pitävät sen sijaan ruotsia huomattavasti vaikeampana. Ainoastaan 40 prosentin mukaan ruotsia on helppoa ymmärtää, kun taas Suomessa tätä mieltä on 62 prosenttia ja Färsaarilla 51 prosenttia. Enemmistö Islannin (63 prosenttia) ja Grönlannin nuorista (83 prosenttia) ei pidä ruotsia helposti ymmärrettävänä.

Tanska koetaan yleisesti vaikeimmaksi skandinaaviseksi kieleksi. Vain 26 prosenttia Pohjoismaiden nuorista pitää tanskaa helposti ymmärrettävänä. Färsaaria ja Grönlantia lukuun ottamatta tanskaa ei koeta Pohjoismaissa helpoksi kieleksi. Kaaviosta 2 näkyy, että 47 prosenttia norjalaisista, 37 prosenttia islantilaisista, 23 prosenttia ruotsalaisista ja 7 prosenttia suomalaisista selvitykseen osallistuneista nuorista pitää tanskaa helposti ymmärrettävänä.

Aiempien tutkimusten mukaan tanskan erityinen äännerakenne, johon sisältyy muun muassa erityisen paljon vokaaleja ja heikkoja konsonantteja, tekee sanojen alun ja lopun sekä taivutusmuotojen erottamisesta vaikeaa. Toisin sanoen kielen ääntämys vaikeuttaa tanskan ymmärtämistä.¹¹

Selvityksen mukaan norjalaiset ja färsaarelaiset ymmärtävät skandinaavisia kieliä parhaiten. Tämä myötäilee Delsingin ja Lundin Åkessonin vuonna 2005 laatiman tutkimuksen tuloksia todellisesta kielten ymmärtämisestä.¹² Brinkin vuonna 2016 julkaiseman tutkimuksen syvähaastattelut tukevat niin ikään käsitystä, että norjalaiset ymmärtävät pohjoismaisia naapurikieliä parhaiten. Brinkin mukaan Norjassa asuvat ei-norjalaiset vastaajat kokivat ymmärtävänsä pohjoismaisia naapurikieliä paremmin kuin Ruotsiin ja Tanskaan muualta muuttaneet vastaajat.¹³

Norjan ja tanskan sanastoissa on suuria yhtäläisyyksiä, ja toisaalta ruotsin ja norjan äänijärjestelmät muistuttavat suurelta osin toisiaan. Tämän seurauksena norjalaisilla on ruotsalaisia paremmat edellytykset ymmärtää tanskan sanastoa ja toisaalta tanskalaisia paremmat edellytykset ymmärtää ruotsin ääntämystä. Ruotsalaisten ja tanskalaisten on siksi nähtävä enemmän vaivaa pyrkiessään ymmärtämään toistensa kieltä.¹⁴

Saattaa olla, että norjalaiset ymmärtävät skandinaavisia kieliä hyvin siksi, koska ovat tottuneet oman maansa suuriin murre-eroihin.¹⁵ Selityksenä norjalaisten suhteellisen hyvälle ruotsin ymmärtämiselle voi olla, että Norjan useissa isoissa kaupungeissa asuu paljon ruotsalaisia, ja norjalaiset ovat siksi tottuneet kuulemaan ruotsia. Norjalla on myös pitkä maaraja Ruotsin kanssa, ja monet norjalaiset tekevät vapaa-ajan matkoja Ruotsiin.

Myös färsaarelaiset kuuluvat ruotsia, norjaa ja tanskaa parhaiten ymmärtäviin. Tähän voi olla syynä se, että fääriin sanasto on suurelta osin sama kuin skandinaavisissa kielissä, tanskaa opetetaan pienestä pitäen ja että fääriin lainataan kansainvälisiä sanoja – eniten tanskan kautta.¹⁶

Grönlantilaiset ymmärtävät tanskaa hyvin, mutta heillä on vaikeuksia ruotsin ja norjan ymmärtämisessä. Toisin kuin färsaarelaisten äidinkieli, joka kuuluu samaan kielikuntaan skandinaavisten kielten kanssa, grönlantilaisten äidinkieli ei ole skandinaavisten kielten sukukieli. Siksi grönlantilaiset eivät saa tukea omasta sanastostaan arvatessaan skandinaavisia sanoja, joita ei esiinny tanskassa. Islannissa 35–45 prosenttia on sitä mieltä, että ruotsin, norjan ja

11. Bleses et al. (2008): Early vocabulary development in Danish and other languages: A CDI-based comparison. *Journal of child language* 35:3.

12. Delsing, L.-O. & Lundin Åkesson, K. (2005)

13. Brink, E. T. (2016)

14. Delsing, L.-O. & Lundin Åkesson, K. (2005)

15. Brink, E. T. (2016)

16. Delsing, L.-O. & Lundin Åkesson, K. (2005)

tanskan ymmärtäminen on helppoa. Islanti kuuluu fäärin tapaan samaan kielikuntaan skandinaavisten kielten kanssa, mutta Islannissa suhtaudutaan lainasanoihin suurella varauksella eikä tanska ole opetuskieli, vaan sitä luetaan vieraana kielenä.¹⁷

Suomalaisilla nuorilla, jotka eivät kuulu ruotsinkieliseen vähemmistöön, on heikoimmat edellytykset ymmärtää ruotsia, norjaa ja tanskaa: heidän äidinkieltensä ei ole sukua skandinaavisille kielille, mitään skandinaavista kieltä ei käytetä opetuskielenä ja ruotsia luetaan vieraana kielenä. Suomen puhujia on riittävän paljon, jotta kirjallisuutta ja kulttuuria voidaan julkaista omalla kielellä.¹⁸ Tämä näkyy myös kyselytutkimuksesta: suomalaisista nuorista vain 7 prosenttia oli sitä mieltä, että tanskaa on helppo ymmärtää, kun taas 22 prosenttia koki norjan ymmärtämisen helpoksi (62 prosenttia piti ruotsia helppona ymmärtää).

Kysyimme nuorilta, onko ruotsin, norjan tai tanskan ymmärtäminen heidän mielestään tärkeää Pohjoismaiden yhteenkuuluvuuden kannalta.¹⁹ Pohjoismaiden nuorista 66 prosenttia koki sen tärkeäksi. Selvityksessä havaittiin yhteys tämän väittämän ja skandinaavisten kielten ymmärtämisen välillä. Eniten samaa mieltä väittämästä olivat Norjan ja Färsaarten nuoret (83 ja 90 prosenttia), jotka myös ymmärtävät parhaiten ruotsia, norjaa ja tanskaa.

Nuoret käyttävät sekä englantia että skandinaavisia kieliä toisiaan tavatessaan

Kysyimme nuorilta, mitä kieltä he käyttävät tavatessaan (toista) skandinaavista kieltä puhuvan henkilön.²⁰ Reilut 60 prosenttia vastaa käyttävänsä skandinaavista kieltä, kun taas 59 prosenttia ilmoittaa valitsevansa englannin. Vastaajilla oli mahdollisuus valita useita eri vastausvaihtoehtoja, ja jotkut heistä ovat siis ilmoittaneet käyttävänsä sekä englantia että skandinaavisia kieliä (ks. kaavio 3). Lähes kaksi kymmenestä lisäsi vielä, että kielen valinta riippuu tilanteesta (ei sisälly oheiseen kaavioon).

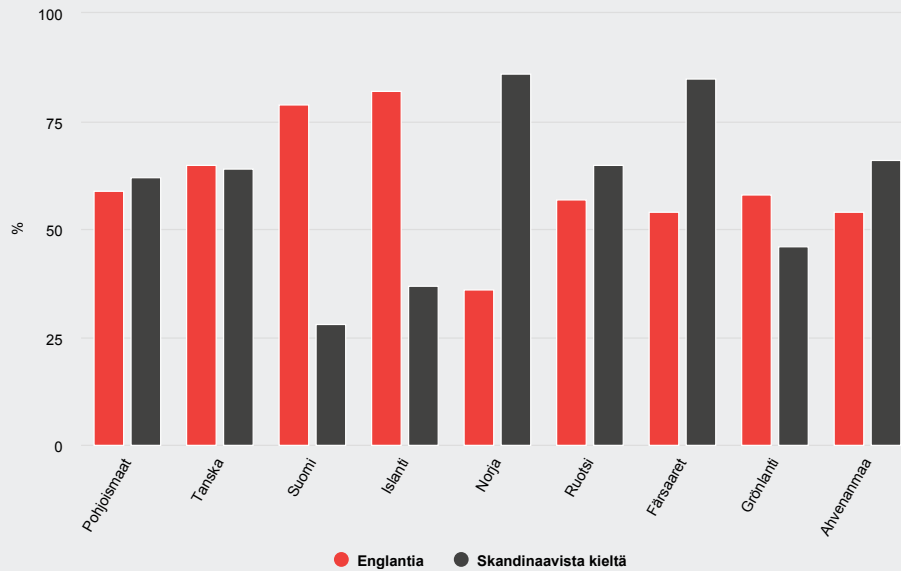
17. Ibid.

18. Ibid.

19. Kysymyksessä esitetty kieli vaihteli maan mukaan.

20. Suomen, Islannin, Färsaarten ja Grönlannin nuorilta kysyttiin, mitä kieltä he käyttävät pääasiallisesti tavatessaan skandinaavista kieltä puhuvan henkilön.

Kaavio 3: Mitä kieltä käytät pääasiassa tavatessasi jonkun toista* skandinaavista kieltä puhuvan henkilön? Englantia tai skandinaavista kieltä vastanneiden osuudet (vastaajilla oli mahdollisuus valita molemmat vastausvaihtoehdot)

*Ilmaus "toista" sisältyi kysymykseen vain maissa, joiden enemmistökielenä on ruotsi, norja tai tanska.

Kuten kaaviosta käy ilmi, Pohjoismaiden keskiarvoon verrattuna huomattavasti useammat norjalaiset nuoret (86 prosenttia) käyttävät skandinaavista kieltä (useimmiten norjaa). Lisäksi he ovat vähiten taipuvaisia käyttämään englantia. Tässäkin asiassa norjalaisten ja färsaarelaisten nuorten välillä on nähtävissä yhtäläisyyksiä. Färsearten nuorista 85 prosenttia käyttää skandinaavisia kieliä (pääasiassa tanskaa). Suomalaiset ja islantilaiset nuoret vastaavat tanskalaisten tapaan käyttävänsä suuremmassa määrin englantia.

Jotkut nuoret ilmoittivat käyttävänsä ruotsin, norjan ja tanskan sekoitusta. Kaikista vastanneista 6 prosenttia sanoi tekevänsä niin, useimmat Färsearilla (35 prosenttia), Tanskassa (16 prosenttia) ja Islannissa (10 prosenttia). Kielen mukauttamisen syynä voi olla muun muassa se, että tanskan ääntämyksen oletetaan olevan vaikeaa muiden Pohjoismaiden asukkaille.

Selvityksen mukaan on nähtävissä yhteys skandinaavisten kielten ymmärtämisen sekä englannin ja skandinaavisten kielten valitsemisen välillä. Englannin valitsevien osuus on suurin Suomessa ja Islannissa. Näissä maissa suhteellisen monet myös ilmoittavat, että heidän on vaikea ymmärtää ruotsia, norjaa tai tanskaa. Englannin valitsevien osuus on puolestaan pienin Norjassa ja Färsearilla, missä skandinaavisia kieliä ymmärretään parhaiten. Suhteellisen moni tanskalainen nuori valitsee englannin, mikä saattaa johtua siitä, että monet pohjoismaalaiset pitävät tanskaa vaikeasti ymmärrettävänä. Tätä ajatusta tukee myös se, että useimmiten juuri tanskalaiset huomauttavat kielen valinnan riippuvan tilanteesta (38 prosenttia) ja että suhteellisen moni heistä valitsee skandinaavisten kielten sekoituksen (16 prosenttia) (ks. liitteenä oleva taulukko).

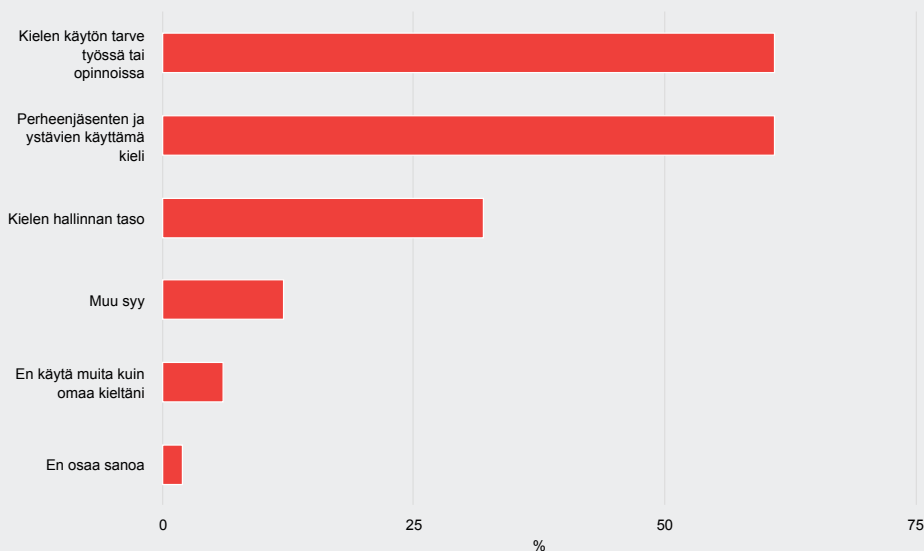
Kuten jo aiemmin on mainittu, myös tilanne vaikuttaa kielen valintaan. Aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että englantia käytetään lähinnä tilanteissa, joissa nuoret haluavat välttää väärinymmärryksiä tai kasvojen menettämistä ja kaikkien on tärkeää ymmärtää viesti. Skandinaavisia kieliä taas käytetään, kun halutaan solmia läheisiä sosiaalisia suhteita.²¹

21. Brink, E. T. (2016)

Nuorten kielivalinnat arkielämässä

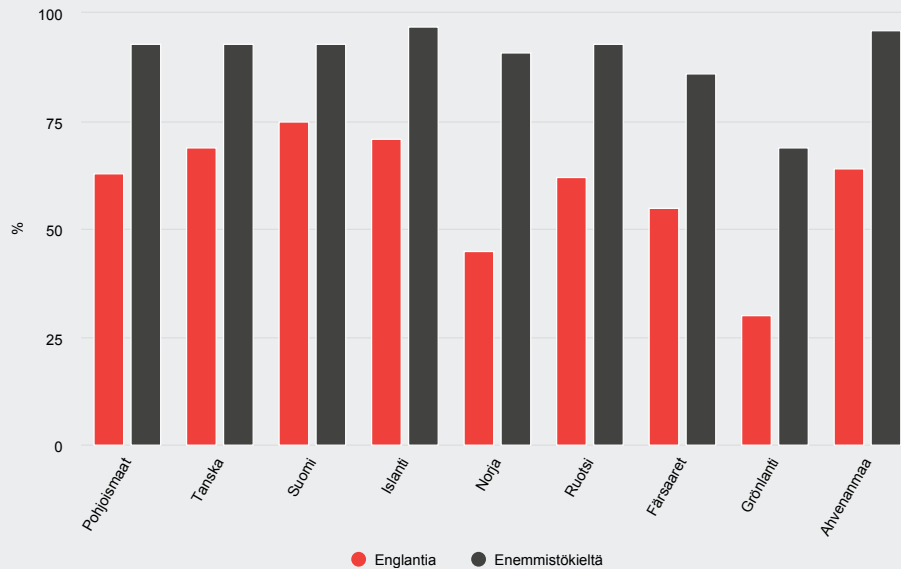
Kysyimme myös, mitkä asiat vaikuttavat nuorten arkielämän kielivalintoihin. Kaaviossa 4 on nähtävissä Pohjoismaiden kokonaistulokset (vastaajilla oli mahdollisuus valita useita eri vastausvaihtoehtoja).

Kaavio 4: Mikä ratkaisee arkielämässä käyttämäsi kielen?

Useimmat kertovat syyksi sen, että kieltä tarvitaan työssä tai opinnoissa (61 prosenttia) tai että perhe ja ystävät käyttävät kyseistä kieltä (61 prosenttia). Hieman pienempi osuus vastaa, että kielen valinta riippuu heidän kielen hallinnan tasostaan (32 prosenttia).

Nuorten mediatottumukset ovat muuttuneet merkittävästi kymmenen viime vuoden aikana. Sosiaalisesta mediasta on tullut keskeinen osa arkipäivää. Kysymykseen sosiaalisessa mediassa käytettävän kielen valinnasta yhdeksän kymmenestä nuoresta vastaa kirjoittavansa asuinmaansa enemmistökielellä, ja jopa 63 prosenttia ilmoittaa käyttävänsä englantia (vastaajilla oli mahdollisuus valita useita eri vastausvaihtoehtoja). Tulokset vaihtelevat suuresti maiden välillä (ks. kaavio 5).

Kaavio 5: Sosiaalisessa mediassa asuinmaansa enemmistökieltä ja englantia käyttävien nuorten osuus

Grönlantilaiset (30 prosenttia) ja Norjan nuoret (45 prosenttia) käyttävät vähiten englantia. Suomessa taas kolme neljästä käyttää englantia sosiaalisessa mediassa, mikä on suurin luku koko Pohjolassa.

Grönlantilaiset käyttävät vähiten maansa enemmistökieltä. Tarkasteltaessa tulosta vielä yksityiskohtaisemmin (ei esitetty kaaviossa) havaitsemme, että suuri osa kirjoittaa tanskaksi (37 prosenttia). Myös Färsaarilla moni käyttää tanskaa (33 prosenttia). Suomen ja Islannin nuorista noin 10 prosenttia kirjoittaa joskus ruotsiksi, norjaksi tai tanskaksi. Suomessa käytetään ruotsia (noin viisi prosenttia väestöstä on ruotsinkielisiä), kun taas Islannissa käytetään tanskaa (6 prosenttia), norjaa (2 prosenttia) ja ruotsia (2 prosenttia). Muissa Pohjoismaissa nuoret kirjoittavat ennen kaikkea asuinmaansa enemmistökielellä tai englanniksi.

Nuorten kielen valintaan vaikuttaa merkittävästi mahdollisuus tulla ymmärretyksi. Kyselyssä tiedusteltiin, mikä vaikuttaa sosiaalisessa mediassa käytettäviin kieliin, ja nuoret saivat valita vastaukseensa useita eri vaihtoehtoja. Enemmistön (58 prosenttia) mukaan ratkaiseva tekijä on se, että mahdollisimman monet ymmärtävät heitä. Myös ystävien käyttämällä kielellä on suuri merkitys (54 prosenttia). Lähes yhtä moni katsoo, että kielen valintaan vaikuttaa kielen hallinnan taso (27 prosenttia), kielen merkitys osana identiteettiä (25 prosenttia) ja kielen merkitys osana kulttuuria (24 prosenttia).

Etenkin suomalaiset nuoret vastaavat valitsevansa sosiaalisessa mediassa käyttämänsä kielen sillä perusteella, että mahdollisimman monet ymmärtäisivät viestin. Tämä sopii hyvin yhteen sen kanssa, että enemmistö käyttää englantia.

Englannilla vahva vaikutus

Jo pidempään on käyty keskustelua siitä, miten englanti vaikuttaa Pohjoismaiden kieliin. Tämä kyselytutkimus sisälsi neljä englantia koskevaa väittämää, joihin pyydettiin nuorten mielipidettä (ks. taulukko 1).

Taulukko 1: Seuraavista väittämistä samaa mieltä olevien nuorten osuus:

Väittämä	Pohjoismaat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlandi	Ahvenanmaa
Englantia on helppo ymmärtää	95 %	96 %	93 %	95 %	95 %	95 %	93 %	78 %	99 %
Joskus on helpompaa ilmaista itseään englanniksi kuin omalla äidinkielellään	65 %	70 %	58 %	49 %	67 %	64 %	40 %	71 %	61 %
Englannilla on suuri vaikutus äidinkieleeni	62 %	72 %	46 %	55 %	64 %	62 %	60 %	69 %	75 %
Riittää hyvin, että ymmärtää englantia ainoana vieraana kielenä	57 %	49 %	54 %	38 %	58 %	64 %	28 %	46 %	53 %

Odotetusti lähes kaikki pitivät englantia helposti ymmärrettävänä. Pohjoismaiden nuorten hyvä englannin taito selittyy sillä, että kieltä aletaan lukea varhaisessa vaiheessa koulussa, nuoret kuulevat englantia verkossa ja eri medioissa ja että Pohjoismaiden kieliin lainataan jatkuvasti entistä enemmän englanninkielisiä sanoja ja ilmauksia.²² Kuten olemme havainneet, monet nuoret käyttävät englantia sosiaalisessa mediassa, mikä voi normalisoida sen käyttöä ja alentaa kynnystä käyttää sitä myös muissa yhteyksissä.

Reilusti yli puolet Pohjoismaiden nuorista on samaa mieltä siitä, että englannilla on suuri vaikutus omaan äidinkieleen ja joskus itseään on helpompi ilmaista englanniksi kuin äidinkielellä. Tämä kertoo englannin laajasta vaikutuksesta ja siitä, miten hyvin nuoret nykyään puhuvat ja ymmärtävät englantia.

Samaan aikaan kun englanti vaikuttaa suuresti nuoriin, 84 prosenttia Pohjoismaiden nuorista on sitä mieltä, että jokaisella on oltava hyvät taidot maansa enemmistökielessä, jotta pärjää yhteiskunnassa, opinnoissa ja työelämässä (ei esitetty taulukossa). Nuoret ovat yhtä mieltä tästä kaikissa Pohjoismaissa.

Kaikkien Pohjoismaiden nuorista 57 prosenttia oli samaa mieltä siitä, että englannin osaaminen ainoana vieraana kielenä riittää hyvin, mutta vastauksissa oli suuria maidenvälisiä eroja. Ruotsalaiset olivat eniten samaa mieltä väittämästä, kun taas färsaarelaiset olivat eniten eri mieltä.

Nuoret eivät koe pohjoismaista kieliyhteyttä erityisen tärkeäksi

Tiedustelimme nuorilta pohjoismaisen yhteistyön tärkeintä kohdetta, ja vastaajat saivat valita niin monta yhteistyöalaa kuin halusivat. Kuusi prosenttia valitsi kulttuurialan ja ainoastaan kolme prosenttia kieliyhteistyön.²³ Kieliyhteistyö jäi siten viimeiselle sijalle 21 yhteistyöalueen joukosta. Tärkeimpänä yhteistyöalueena nuoret pitivät ilmastoa ja ympäristöä. Toisaalta on kuitenkin nähtävissä merkkejä siitä, että nuoret kokevat pohjoismaisten naapurikielten ymmärtämisen tärkeäksi. Kaksi kolmasosaa on nimittäin samaa mieltä siitä, että ruotsin, norjan ja tanskan ymmärtäminen on tärkeä osa Pohjoismaiden yhteenkuuluvuutta. Tämä viittaa siihen, että kielten ymmärtäminen on edelleen keskeinen identiteetin määrittäjä Pohjoismaiden yhteenkuuluvuuden kannalta.

Vuonna 2017 toteutetusta pohjoismaisesta kyselytutkimuksesta kävi ilmi, että Pohjoismaiden nuorten mukaan muut asiat kuin kielellinen yhteenkuuluvuus ovat Pohjoismaita yhdistäviä tekijöitä. Vastaajilta kysyttiin esimerkiksi pohjoismaisen yhteistyön tärkeintä lähtökohtaa.

22. Christensen, R. & Bacuin, M. (2013)

23. Tulokset eivät ole mukana liitteenä olevassa taulukossa. Ks. Frøshaug, A. & Andreasson, U. (2020): *Demokratia ja ilmastotoimet Pohjoismaissa – yhteinen suunta, erilaiset ratkaisut*, jossa käsitellään muun muassa Pohjoismaiden asukkaiden mielipiteitä tärkeimmistä yhteistyöaloista.

16–30-vuotiaista 38 prosenttia piti tärkeimpänä lähtökohtana yhteisiä arvoja, 28 prosenttia samankaltaisia yhteiskuntia, 18 prosenttia samanlaisia kulttuureita ja ainoastaan 6 prosenttia sitä, että ihmiset suuressa määrin ymmärtävät toistensa kieltä.²⁴ Samassa selvityksessä monet nuoret totesivat, että mahdollisuus liikkua kaikkialla Pohjoismaissa on pohjoismaisen yhteistyön suurin etu.

Saattaa olla useita eri selityksiä sille, miksi nuoret eivät ajattele kielten ja kulttuurin olevan niin tärkeitä pohjoismaisessa yhteistyössä. Heidän mielestään skandinaavisten kielten keskinäinen ymmärtäminen ei ehkä ole kovin tärkeää, koska niin moni kuitenkin ymmärtää englantia. Monet nuoret voivat luulla ymmärtävänsä ruotsia, norjaa ja tanskaa todellisuutta paremmin ja pitävät kieliyhteistyötä tarpeettomana, koska eivät näe asiaan liittyviä haasteita. Kielet ja kulttuuri eivät myöskään ole esillä arkielämässä yhtä näkyvästi kuin ympäristö ja ilmasto tai terveysasiat. On myös mahdollista, että monen mielestä kieliasiat eivät enää ole yhtä tärkeitä pohjoismaisessa yhteistyössä ruotsin, norjan ja tanskan ymmärtämisen heikentyessä.

---

24. Andreasson, U. & Stende, T. (2017): *Arvokasta yhteistyötä*

Kuva: Unsplash

Kulttuurikokemukset ja kielten oppiminen

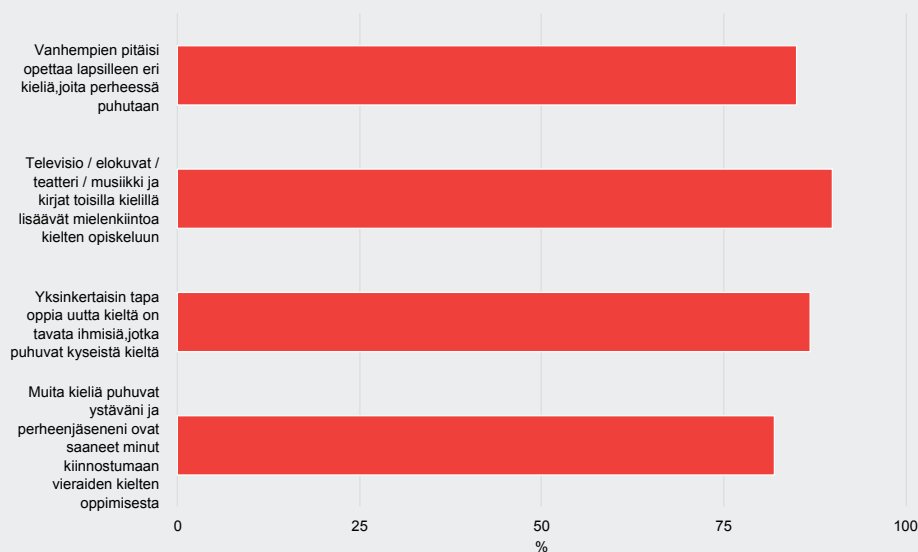
On mielenkiintoista tarkastella, mikä saa nuoret opettelemaan uutta kieltä. Esitimme vastaajille neljä väittämää kielten oppimisesta, ja kaaviosta 6 näkyy, kuinka moni on samaa mieltä niistä.

Yhteensä 90 prosenttia Pohjoismaiden nuorista on samaa mieltä siitä, että muunkieliset tv-ohjelmat, elokuvat, teatteri, musiikki ja kirjat lisäävät kiinnostusta kielen oppimiseen. Hieman pienempi osuus (82 prosenttia) on sitä mieltä, että muita kieliä puhuvat perheenjäsenet ja ystävät saavat kiinnostumaan vieraiden kielten oppimisesta. Nuorten mukaan vanhempien tulisi opettaa lapsilleen perheessä puhuttuja kieliä, ja kaikkiaan 85 prosenttia oli samaa mieltä tästä väittämästä.

Lähes yhdeksän kymmenestä on samaa mieltä siitä, että helpoin tapa oppia uutta kieltä on tavata kyseistä kieltä puhuvia ihmisiä. Useimmat pohjoismaisten naapurikielten ymmärtämiseen perehtyneet painottavat, että ymmärtämisen parantamiseksi on tärkeää tavata kasvokkain ja mielellään pidemmän ajan kuluessa. Aiemmin mainitussa vuonna 2016 julkaistussa Brinkin tutkimuksessa havaittiin, että pohjoismaisten naapurikielten ymmärtäminen parani huomattavasti kahden ensimmäisen naapurimaassa vietetyn kuukauden aikana. Suomea äidinkielenään puhuvilta suomalaisilta sekä islantilaisilta ymmärtämiseen meni hieman pidempi aika (kolmesta kuuteen kuukautta).²⁵

---

25. Brink, E. T. (2016)

Kaavio 6: Kielen oppimista koskevasta neljästä väittämästä samaa mieltä olevien osuus

Nuorten kulttuurikokemukset lähinnä englanninkielisiä

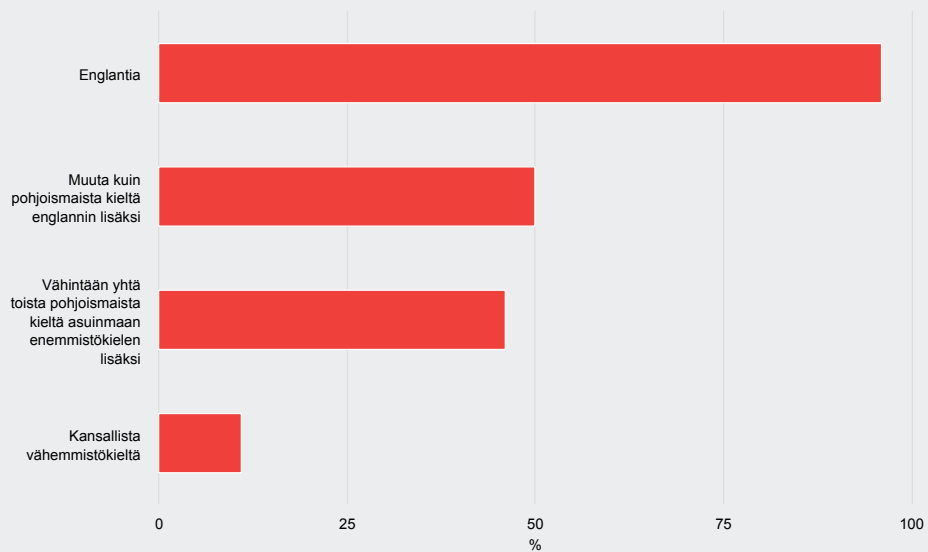
Kuten edellä on mainittu, yhdeksän kymmenestä Pohjoismaiden nuoresta on sitä mieltä, että muunkieliset tv-ohjelmat, elokuvat, teatteri, musiikki ja kirjat voivat tehdä kielen oppimisesta kiinnostavampaa. Sen vuoksi on mielenkiintoista tarkastella lähemmin, mitä kieliä nuoret kohtaavat eri kulttuurikokemuksissa. Tätä tiedusteltiin nuorilta, ja kaaviossa 7 esitellään muutamia vastausvaihtoehtoja.

Ei ole yllättävää, että 96 prosentilla Pohjoismaiden nuorista on englanninkielisiä kulttuurikokemuksia viimeisten kahden kuukauden ajalta. Puolet heistä on kokenut kulttuuria muulla kuin pohjoismaisella kielellä englannin lisäksi.

Keskimäärin 46 prosentilla Pohjoismaiden nuorista on kulttuurikokemuksia jollakin muulla pohjoismaisella kielellä kuin asuinmaansa enemmistökielellä. Tuloksen tarkemman analyysin mukaan tämä on tavallisinta Suomessa, Islannissa ja Färsaarilla. Yhdeksän kymmenestä Färsaarilla, kahdeksan kymmenestä Suomessa ja kuusi kymmenestä Islannissa vastaa kuluttaneensa kulttuuria jollakin muulla pohjoismaisella kielellä. Suomalaisten kulttuurikokemuksissa kohtaama kieli on useimmiten ruotsi (76 prosenttia), kun taas tanskaa kohtaavat useimmiten Färsaarten ja Islannin nuoret. Kulttuuria jollakin toisella pohjoismaisella kielellä kuluttaneiden osuus on alhaisin Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa, joissa lukemat ovat 39 prosenttia, 34 prosenttia ja 41 prosenttia.

Kulttuurin kulutuksen ja kielten ymmärtämisen välillä on selkeä yhteys. Niistä, jotka puhuvat asuinmaansa enemmistökielen lisäksi vähintään yhtä pohjoismaista naapurikieltä, jopa 78 prosenttia on kuluttanut kulttuuria vähintään yhdellä toisella pohjoismaisella kielellä viimeisten kahden kuukauden aikana. Selvityksestä ei käy ilmi, lisääkö kulttuurin kulutus kielitaitoa vai lisääkö hyvä kielitaito kulttuurin kulutusta.

Nuorilta kysyttiin myös, mikä saa heidät valitsemaan kulttuurikokemuksia toisella pohjoismaisella kielellä. Kuusi kymmenestä vastasi olevansa kiinnostunut sisällöstä, neljä kymmenestä teki valinnan viihdyttävyyden vuoksi ja kaksi kymmenestä oppiakseen ymmärtämään kyseistä kieltä. Nuorista 18 prosenttia valitsi toisen pohjoismaisen kielen uusien kulttuuristen vaikutteiden saamiseksi.

Kaavio 7: Mitä eri kieliä olet kohdannut viimeisten kahden kuukauden aikana elokuvissa, televisiossa, suoratoistopalveluissa, tietokonepeleissä, teatterissa, kirjallisuudessa tai sanomalehdissä?

Kuva: Mads Schmidt Rasmussen

Eri maiden tuloksia

Tässä luvussa esittelemme kaikkien maiden tuloksia keskittyen etenkin siihen, miten hyvin nuoret ymmärtävät skandinaavisia kieliä eli ruotsia, norjaa ja tanskaa.

Tanska

Hieman alle puolet tanskalaisista nuorista, 40 prosenttia, pitää ruotsia helppona kielenä ymmärtää. Norja on helpompaa – 67 prosenttia kokee sen ymmärtämisen helpoksi. Ruotsin ja Norjan tuloksiin verrattaessa on selvää, että pienempi osuus tanskalaisista kuin ruotsalaisista pitää norjaa helppona ymmärtää ja huomattavasti pienempi osuus tanskalaisista kuin norjalaisista on sitä mieltä, että ruotsia on helppo ymmärtää. Toisaalta tanskalaiset arvioivat ruotsin ja norjan ymmärtämisensä paremmaksi kuin norjalaiset ja ruotsalaiset tanskan ymmärtämisensä.

Monilla tanskalaisilla on ongelmia ymmärtää ja tulla ymmärretyksi, mikä saattaa selittää sen, että jopa 65 prosenttia käyttää englantia toista skandinaavista kieltä puhuvien kanssa ja 56 prosenttia tanskaa (tähän kysymykseen oli mahdollista antaa useampi vastausvaihtoehto, kuten edellä on mainittu). Tanska eroaa tässä suhteessa Ruotsista ja Norjasta, missä enemmistö puhuisi omaa kieltään. Tanskalaiset ovat kuitenkin viestinnässään joustavia ja sopeutuvaisia. Hieman alle 40 prosenttia kertoo, että kielen valinta riippuu tilanteesta. Suhteellisen suuri osuus, 16 prosenttia, käyttäisi skandinaavisten kielten sekoitusta.

Tutkimus antaa viitteitä siitä, että englannilla on vahva asema Tanskassa. Muihin Pohjoismaihin verrattuna toiseksi suurin osuus nuorista (70 prosenttia) vastaa, että heidän on toisinaan helpompi ilmaista itseään englanniksi kuin äidinkielellään. Suunnilleen yhtä moni kertoo, että englannilla on suuri vaikutus omaan äidinkieleen. Myös tämä on verrattain suuri osuus vastaajista.

Hieman alle kaksi kymmenestä nuoresta tanskalaisesta ilmoittaa puhuvansa kansallista vähemmistökieltä. Vastaukseen saattaa vaikuttaa saksan kielen vahva asema Tanskassa. Puolet vastaajista on sitä mieltä, ettei englannin osaaminen ainoana vieraana kielenä riitä. Osuus on noin 10 prosenttiyksikköä pohjoismaista keskiarvoa suurempi. Kaikista Pohjoismaista Tanskassa useimmat kertovat puhuvansa englannin lisäksi muutakin Pohjoismaiden ulkopuolista kieltä (57

prosenttia), ja suhteellisen suuri osuus (69 prosenttia) puhuu kolmea tai useampaa kieltä.

Suomi

Kyselytutkimukseen osallistuneista suomalaisista nuorista seitsemän kymmenestä kertoo osaavansa ruotsia. Osalla vastaajista on ruotsi äidinkielenään (koko maassa ruotsinkielisiä on noin 5 prosenttia väestöstä). Suurin osa suomalaisista lukee ruotsia koulussa vieraana kielenä. Tässä tutkimuksessa ei ole tehty eroa suomen- ja ruotsinkielisten suomalaisten välille. Vaikka monet suomalaiset kertovat puhuvansa tai kirjoittavansa ruotsia, vain seitsemän prosenttia vastaajista pitää tanskaa ja 22 prosenttia norjaa helppona ymmärtää. Selityksenä voi olla se, ettei monen suomalaisen nuoren ruotsin kielen taito ole riittävä norjan ja tanskan ymmärtämiseksi. Merkittävä enemmistö vastaajista (72 prosenttia) käyttää englantia skandinaavisten kielten puhujien kanssa.

Noin puolet suomalaisista nuorista on sitä mieltä, että englannilla on suuri vaikutus heidän äidinkieleensä. Muihin Pohjoismaihin verrattuna osuus on pieni, ja selityksenä voi olla se, ettei suomeen oteta yhtä helposti lainasanoja.²⁶ Vaikka suomen ja englannin kielten väliset erot ovat verrattain suuria, 75 prosenttia suomalaisista nuorista kirjoittaa toisinaan sosiaaliseen mediaan englanniksi. Osuus on merkittävästi suurempi kuin pohjoismaisen keskiarvo 63 prosenttia.

Kolme neljästä nuoresta suomalaisesta on kuluttanut ruotsinkielistä kulttuuria viimeisten kahden kuukauden aikana. Se on toiseksi suurin osuus Pohjoismaissa Ruotsin jälkeen.

Färsaaret

Färsaaret kuuluu Tanskan valtakuntaan Grönlannin tapaan. Färsaarelaiset nuoret ymmärtävät skandinaavisia kieliä erittäin hyvin verrattuna muihin pohjoismaalaisiin. Lähes kaikki puhuvat tanskaa. Kahdeksan kymmenestä pitää norjaa helppona ymmärtää, ja hieman alle puolet kertoo hallitsevansa kieltä. Ruotsia kertoo ymmärtävänsä helposti hieman yli puolet färsaarelaisista.

Pohjoismaisten naapurikielten hyvällä ymmärtämisellä on yhteys siihen, että 90 prosenttia vastaajista pitää tanskan ymmärtämistä tärkeänä Pohjoismaiden yhteenkuuluvuuden kannalta. Tätä on hyvä verrata siihen, että koko Pohjolassa 66 prosenttia pitää skandinaavisten kielten ymmärtämistä tärkeänä yhteenkuuluvuutta edistävänä tekijänä. Merkittävä osuus vastaajista (85 prosenttia) käyttäisi skandinaavisia kieliä tavatessaan niitä puhuvia henkilöitä. Osuus on huomattavasti pohjoismaista keskiarvoa suurempi.

Yhdeksän kymmenestä färsaarelaisesta nuoresta on kuluttanut joko ruotsin-, norjan- tai tanskankielistä kulttuuria viimeisten kahden kuukauden aikana. Kulttuuria kulutetaan useammin tanskaksi – näin on tehnyt 88 prosenttia vastaajista – kuin fääriksi (80 prosenttia vastaajista). Färsaarelaiset nuoret valitsevat muilla pohjoismaisilla kielillä tuotettua kulttuuria ennen kaikkea sen viihdearvon vuoksi (78 prosenttia ilmoittaa perusteluksi tämän).

Grönlanti

Selkeä enemmistö nuorista grönlantilaisista (89 prosenttia) vastaa, että tanskaa on helppo ymmärtää. Tanskaa käytetään Grönlannissa rinnakkain grönlannin kielen kanssa. Ruotsin ja norjan kohdalla tilanne on päinvastainen: vain 21 prosenttia pitää norjaa ja 17 prosenttia ruotsia helppona ymmärtää.

Pelkästään asuinmaansa enemmistökieltä puhuvien nuorten osuus (12 prosenttia) on Grönlannissa huomattavasti suurempi kuin koko Pohjolan keskiarvo, joka on vain kaksi prosenttia. Moni myös käyttää arjessaan ainoastaan enemmistökieltä (19 prosenttia verrattuna Pohjoismaiden keskiarvoon, joka on kuusi prosenttia). Useampi kirjoittaa ja puhuu englantia (78 prosenttia) kuin tanskaa (71 prosenttia).

Tanskalainen ja ennen kaikkea englanninkielinen kulttuuri hallitsevat grönlantilaisten nuorten

---

26. Delsing, L.-O. & Lundin Åkesson, K. (2005)

kuluttamaa kulttuuritarjontaa. Viimeisten kahden kuukauden aikana tanskalaista kulttuuria on kuluttanut 48 prosenttia ja englanninkielistä 95 prosenttia nuorista. Vain pieni osuus (27 prosenttia) on kokenut kulttuuria grönlanniksi, mikä voi liittyä tarjonnan määrään.

Grönlannissa on suurin osuus nuorista, jotka käyttävät sosiaalisessa mediassa muita pohjoismaisia kieliä, sillä peräti 37 prosenttia kirjoittaa päivityksiä tanskaksi. Tanska onkin yleisimmin käytetty kieli sosiaalisessa mediassa grönlannin jälkeen.

Islanti

Islannissa alle puolet nuorista on sitä mieltä, että skandinaavisia kieliä on helppo ymmärtää: 45 prosenttia pitää norjaa, 37 prosenttia tanskaa ja 35 prosenttia ruotsia helppona ymmärtää.

Kuusi kymmenestä vastaajasta kertoo kuitenkin osaavansa puhua ja/tai kirjoittaa jotakin näistä kolmesta kielestä. Islantilaiset lukevat tanskaa koulussa vieraana kielenä, ja 55 prosenttia ilmoittaa kirjoittavansa tai puhuvansa sitä. Kuitenkin 63 prosenttia vastaajista kertoo, ettei tanskaa ole helppo ymmärtää. Ainoastaan hieman alle kolmasosa käyttäisi skandinaavista kieltä vuorovaikutuksessa ruotsin, norjan tai tanskan puhujan kanssa.

Islannin nuorista vain 45 prosenttia pitää tanskan ymmärtämistä tärkeänä Pohjoismaiden yhteenkuuluvuuden kannalta. Kuitenkin ainoastaan färsaarelaiset ovat islantilaisiakin enemmän eri mieltä siitä, että ainoastaan englannin osaaminen vieraana kielenä riittää. Seitsemän kymmenestä islantilaisesta käyttää englantia sosiaalisessa mediassa. Osuus on jonkin verran Pohjoismaiden keskiarvoa suurempi.

Suhteellisen moni nuori, hieman useampi kuin kaksi kolmesta, on kokenut muulla pohjoismaisella kielellä kuin omallaan tuotettua kulttuuria. Puolet kertoo kuluttaneensa tanskankielistä kulttuuria, kun taas 32 prosenttia on kuluttanut norjankielistä ja 25 prosenttia ruotsinkielistä kulttuuria. Toisella pohjoismaisella kielellä tuotettu kulttuuri on ennen kaikkea valittu viihdyttävyytensä ja/tai mielenkiintoisen sisältönsä vuoksi, mutta suomalaisten vastaajien tapaan myös monet islantilaiset kertovat valinneensa sen lisäksi oppiakseen ymmärtämään kieltä paremmin (36 prosenttia). Koko Pohjolaan verrattuna huomattavasti suurempi osuus islantilaisista vastaajista kertoo kuluttavansa toisen Pohjoismaan kielellä tuotettua kulttuuria myös siksi, että heillä on yhteyksiä kyseiseen maahan (25 prosenttia).

Norja

Muihin Pohjoismaihin verrattuna monet norjalaiset nuoret vaikuttavat ymmärtävän ruotsia ja tanskaa hyvin. Jopa yhdeksän kymmenestä pitää ruotsia helppona ymmärtää. Hiukan alle puolet kokee tanskan helposti ymmärrettäväksi. Kaikista Pohjoismaista Norjassa on myös vastaajien suurin osuus – peräti kahdeksan kymmenestä – joka kertoo puhuvansa omaa kieltään vuorovaikutuksessa ruotsin ja tanskan puhujien kanssa. Vain 36 prosenttia käyttäisi englantia verrattuna 59 prosenttiin koko Pohjolassa. Norjassa on myös toiseksi pienin osuus vastaajista (Grönlannin jälkeen), jotka kertovat kirjoittavansa sosiaaliseen mediaan englanniksi (45 prosenttia vastaajista).

Verrattain suuri osuus (83 prosenttia) pitää ruotsin ja tanskan ymmärtämistä tärkeänä Pohjoismaiden yhteenkuuluvuuden kannalta. Sen sijaan vain yksi kolmesta norjalaisesta nuoresta kertoo kuluttaneensa muilla pohjoismaisilla kielillä tuotettua kulttuuria viimeisten kahden kuukauden aikana. Osuus on Pohjoismaiden pienin. Norjassa ei siis ole nähtävissä yhteyttä Pohjoismaiden yhteenkuuluvuuden tärkeäksi kokemisen ja muilla pohjoismaisilla kielillä tuotetun kulttuurin pariin hakeutumisen välillä.

Ruotsi

Vain vähän useampi kuin kaksi kymmenestä ruotsalaisesta pitää tanskaa helppona ymmärtää. Osuus on Pohjoismaiden toiseksi pienin Suomen jälkeen. Toisaalta kahdeksan kymmenestä kokee, että norjaa on helppo ymmärtää. Kuusi kymmenestä puhuu ruotsia ja vähän harvempi englantia

vuorovaikutuksessa norjan ja tanskan puhujien kanssa. Tämä vastaa suunnilleen pohjoismaista keskiarvoa.

Muihin Pohjoismaihin verrattuna useammat Ruotsin nuoret ovat sitä mieltä, että englannin osaaminen ainoana vieraana kielenä riittää. Ruotsissa 64 prosenttia nuorista on tätä mieltä.

Hiukan yli puolet kertoo puhuvansa tai kirjoittavansa muutakin kuin pohjoismaista kieltä englannin lisäksi. Osuus on Pohjoismaiden toiseksi suurin ja mahdollisesti syynä siihen, että Ruotsissa on suurin osuus muulla Pohjoismaiden ulkopuolisella kielellä kuin englanniksi sosiaaliseen mediaan kirjoittavista vastaajista (12 prosenttia). Useimmat ruotsalaisista nuorista kirjoittavat sosiaalisen median päivityksiä ruotsiksi, mutta suuri osuus käyttää myös englantia. Ruotsalaisten nuorten avoimet vastaukset osoittavat, että kieli valitaan vastaanottajan perusteella.

Ahvenanmaa

Ahvenanmaa on Suomen itsehallintoalue, ja sen virallinen kieli on ruotsi. Siellä enemmistön mielestä norjaa on helppo ymmärtää (85 prosenttia), mutta tanskaa pitää helposti ymmärrettävänä vain 29 prosenttia. Merkittävä osa vastanneista kertoo osaavansa suomea (41 prosenttia). Suunnilleen kuusi kymmenestä käyttää ruotsia norjan tai tanskan puhujien kanssa. Reilu puolet kertoo myös käyttävänsä englantia.

Ahvenanmaalaiset nuoret ovat eniten samaa mieltä siitä, että englannilla on suuri vaikutus heidän äidinkieleensä (75 prosenttia).

Sosiaalisessa mediassa lähes kaikki kirjoittavat ruotsia eikä melkein kukaan suomea (tai muuta pohjoismaista kieltä). Enemmistö käyttää sosiaalisessa mediassa joskus myös englantia (64 prosenttia).

Kuva: Johnér

Pohdintoja ja päätelmiä

Pohjoismainen kieli- ja kulttuuriyhteys on lähentänyt maita. Kielimaisema muuttuu kuitenkin jatkuvasti. Nuoret ovat kasvaneet globaalissa maailmassa, jossa englantia on useimmille luonnollinen osa elämää. Yli 2 000 Pohjoismaiden nuorta osallistui kyselytutkimukseemme kielitaidosta sekä asenteista kieliä ja kulttuurikokemuksia kohtaan. Tässä luvussa esitellään tutkimuksen päätelmiä ja joitakin pohdintoja tuloksista.

Kieliä ymmärretään heikosti monessa maassa – mutta ei kaikkialla

2000-luvulla tehdyistä selvityksistä on käynyt ilmi, että nuorten skandinaavisten kielten eli ruotsin, norjan ja tanskan ymmärtäminen on heikentynyt.²⁷ Omasta kyselytutkimuksestamme saadut tulokset vahvistavat, että monet pohjoismaalaiset nuoret pitävät kyseisiä kieliä vaikeina ymmärtää. Vertailukelpoisten aiempien selvitysten puuttuessa on hankala sanoa, onko kielten ymmärtäminen heikentynyt entisestään viime vuosina. Moni asia viittaa kuitenkin siihen, ettei se ainakaan ole parantunut. Lähes neljä kymmenestä Pohjoismaiden nuoresta on sitä mieltä, ettei ruotsia ja norjaa ole helppo ymmärtää, ja jopa seitsemän kymmenestä pitää tanskaa vaikeasti ymmärrettävänä. Pohjoismaiden keskiarvoon sisältyy suuria maiden välisiä vaihteluita. Erityisesti Suomessa, Islannissa ja Grönlannissa monet nuoret kertovat, että heillä on vaikeuksia ymmärtää ruotsia, norjaa tai tanskaa. Ainoastaan Skandinavian maita Ruotsia, Norjaa ja Tanskaa tarkasteltaessa on havaittavissa, että erityisesti ruotsin ja tanskan puhujien keskinäisessä ymmärtämisessä on haasteita, mikä on käynyt ilmi myös aiemmista selvityksistä. Norjassa ja Färsaarilla pohjoismaisia naapurikieliä ymmärretään paremmin.

Monet nuoret kertovat, että heillä on vaikeuksia ymmärtää skandinaavisia kieliä, mutta lähes kaikki vastanneista pitävät englantia helppona ymmärtää. Tämäkään tulos ei ole yllättävä, kun sitä tarkastelee aiempien selvitysten ja englannin levinneisyyden valossa. Kyselytutkimuksemme osoittaa, että englannin vaikutus on yleisesti merkittävä. Monet vastanneista pitävät englannin vaikutusta omaan äidinkieleensä suurena ja kertovat, että toisinaan itsensä ilmaiseminen englanniksi on helpompaa kuin omalla kielellä. Englannista on toisin sanoen tullut osa nuorten

27. Delsing, L.-O. & Lundin Åkesson, K. (2005)

arkikieltä.

Vuorovaikutuksessa skandinaavisten kielten puhujien kanssa noin 60 prosenttia kertoo käyttävänsä englantia. Luku on suuri, jos oletuksena on, että skandinaavisten kielten puhuminen on edellytys nuorten väliselle elinvoimaiselle ja aidolle kieliyhteydelle. Tutkimuksemme osoittaa myös, että kielten ymmärtämisen ja käytetyn kielen valinnan välillä on yhteys. Maissa, joissa suuri osuus vastanneista kokee skandinaavisten kielten ymmärtämisen vaikeaksi, useampi valitsee englannin.

Vaikka moni turvautuu englantiin vuorovaikutuksessa skandinaavisten kielten puhujien kanssa, hieman suurempi osuus kertoo kuitenkin käyttävänsä skandinaavista kieltä (tähän kysymykseen oli mahdollista antaa useampi vastausvaihtoehto). Tämä antaa viitteitä siitä, että skandinaavisia kieliä halutaan käyttää.

Nuorilla vaikuttaa olevan käytännönläheinen suhtautuminen sosiaalisessa mediassa käyttämiään kieliä kohtaan. Melkein kaksi kolmasosaa vastanneista kirjoittaa sosiaalisen median päivityksiä englanniksi, ja toisaalta lähes kaikki kertovat kirjoittavansa myös asuinmaansa enemmistökielellä. Monille nuorille tärkeämpää kuin kielen kokeminen osana identiteettiä ja kulttuuria on se, että mahdollisimman moni ymmärtää viestin. Samanlainen käytännönläheisyys on havaittavissa myös Eva Theilgaard Brinkin tutkimuksessa, joka osoittaa nuorten käyttävän skandinaavisia kieliä silloin, kun he haluavat solmia läheisiä sosiaalisia suhteita, ja englantia silloin, kun ymmärretyksi tuleminen on tärkeää, esimerkiksi työtilanteissa.²⁸ Skandinaaviset kielet ja englanti voivat siis täydentää toisiaan siten, että kieli valitaan tilanteen ja tarpeen mukaan. Tällainen englannin ja skandinaavisten kielten välinen toiminnallinen rinnakkaiskielisyyss saattaaakin olla kestävin strategia kieliyhteyden säilymisen kannalta.

Kulttuurikokemukset

Toisella pohjoismaisella kielellä koetut kulttuurielämykset voivat edistää kielten ymmärtämistä ja vahvistaa Pohjoismaiden yhteenkuuluvuutta. Siksi on ilahduttavaa havaita, että suhteellisen moni (hieman alle puolet) vastanneista on kokenut toisella pohjoismaisella kielellä tuotettua kulttuuria viimeisten kahden kuukauden aikana. Lähes kaikki nuoret ovat myös samaa mieltä siitä, että vieraskielisen kulttuurin kokeminen lisää kiinnostusta kielen oppimiseen. Melko harva kuitenkin kertoo kuluttavansa muun Pohjoismaan kielellä tuotettua kulttuuria kielten oppimisen vuoksi – kulttuurielämys valittiin mieluummin mielenkiintoisen sisällön tai viihdyttävyyden vuoksi.

Lisäksi monet nuoret ovat sitä mieltä, että kielen kohtaaminen käytännössä voi lisätä kiinnostusta ja parantaa osaamista. Suurin osa pitää perheessä puhuttujen kielten oppimista tärkeänä. Helpoimpana tapana oppia kieliä pidetään vuorovaikutusta kielen puhujien kanssa. Tämä kertoo jotakin siitä, mitkä asiat herättelivät kiinnostusta kieliä kohtaan.

Mitä seurauksia tällä on Pohjoismaille?

Toteuttamassamme selvityksessä näkyy selvästi tiettyjä suuntauksia, jotka ovat olleet havaittavissa jo pidempään. Skandinaavisten kielten eli ruotsin, norjan ja tanskan ymmärtämisessä on suuria eroja eri Pohjoismaiden nuorten välillä, ja joissakin Pohjoismaissa merkittävä osuus nuorista pitää kieliä vaikeina ymmärtää – kun taas lähes kaikki ymmärtävät englantia. Tulokset nostavat esiin hankalia kysymyksiä. Tähän saakka pohjoismaisessa yhteistyössä on pidetty lähes itsestäänselvytenä sitä, että ruotsin, norjan ja tanskan välinen kielten ymmärtäminen ja kieliyhteys on keskeisen tärkeä tekijä, joka yhdistää Pohjolaa suurelta osin. Missä määrin tämä pitää yhä paikkansa?

Yksi esiin nouseva kysymys on, mitä osittain heikko skandinaavisten kielten ymmärtäminen merkitsee Pohjoismaiden kansalaisten väliselle käytännön yhteenkuuluvuudelle, jota usein kutsutaan **pohjoismaiseksi integraatioksi**. Sillä on väistämättä seurauksia esimerkiksi joustaville pohjoismaisille työmarkkinoille. Skandinaavisia kieliä ymmärtävillä on myös paremmat mahdollisuudet opiskella toisessa Pohjoismaassa. Vuonna 2017 toteutettu kyselytutkimus osoitti,

---

28. Brink, E. T. (2016)

että Pohjoismaiden asukkaat pitivät yhteistyön suurimpana etuna juuri mahdollisuutta tehdä töitä, opiskella tai asua kaikkialla Pohjoismaissa.²⁹ Skandinaavisten kielten heikompi ymmärtäminen voi vähentää pohjoismaalaisten mahdollisuuksia hyödyntää alueen rajattomuutta, mikä saattaa jarruttaa tai taannuttaa pohjoismaista integraatiota.

Entä miten kielten ymmärtämisen haasteet vaikuttavat **pohjoismaiseen identiteettiin** eli siihen, että Pohjoismaiden asukkaat tuntevat olevansa osa Pohjolaa? Historiallisesti tarkasteltuna kieliyhteydellä on ollut tässä tärkeä merkitys. Toistemme kielten ymmärtäminen erityisesti silloin, kun englannin osaaminen ei vielä ollut niin yleistä, sitoi ihmisiä yhteen Pohjoismaiden rajojen yli ja innosti pohjoismaiseen yhteistyöhön monilla aloilla. Tämäkin voi kuitenkin olla muuttumassa. Vuonna 2017 toteutettu kyselytutkimus osoitti, että pohjoismaisella yhteistyöllä on Pohjoismaiden kansalaisten vahva tuki. Useimmat olivat kuitenkin sitä mieltä, etteivät kielet ole tärkein maiden välisen yhteistyön peruste. Sen sijaan tärkeimpinä yhdistävinä tekijöinä pidettiin samankaltaisia yhteiskuntajärjestelmiä ja yhteisiä arvoja.³⁰ Pohjoismaiden asukkaat eivät siis vaikuta pitävän kieliyhteyttä ratkaisevana pohjoismaisen yhteistyön kannalta – ainakaan lyhyellä aikavälillä. Tämä oli myös nuorten näkemys. Kuitenkin kaksi kolmesta tähän tutkimukseen osallistuneesta nuoresta piti skandinaavisten kielten ymmärtämistä tärkeänä Pohjoismaiden yhteenkuuluvuuden kannalta.

Nykyisin ruotsi, norja ja tanska ovat **virallisen pohjoismaisen yhteistyön** työkieliä. Useimmat Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Pohjoismaiden neuvoston kokoukset pidetään näillä kolmella kielellä, ja ne tulkataan suomeksi ja islanniksi. Vuodesta 2020 lähtien suomella ja islannilla on ollut vahvempi asema Pohjoismaiden neuvoston työkielinä (vuonna 2018 tehty päätös).³¹ Tietyissä erityistapauksissa voidaan käyttää englantia, esimerkiksi silloin, kun tulkkauksen järjestäminen ei ole mahdollista. Keskustelu siitä, onko Englantiin siirtymisen aika tullut, ei ole uusi. Tämän tutkimuksen kohteena ovat nuoret, mikä eroaa kohderyhmänä jonkin verran niistä, jotka tavallisesti osallistuvat pohjoismaiseen yhteistyöhön ja työskentelevät sen parissa. Nuoret ottavat kuitenkin tulevaisuudessa yhteistyön ohjat käsiinsä – ja siksi heidän kielten ymmärtämisensä on olennainen kysymys. Meidän onkin kysyttävä itseltämme, eikö pohjoismaisen yhteistyön tulisi myötäillä nuorten näkemyksiä. Monet nuoret saattavat menettää kiinnostuksensa yhteistyötä kohtaan, jos sitä tehdään kielillä, joita he eivät ymmärrä. Riskinä voi olla lopulta se, että pohjoismaiseen yhteistyöhön muodostuu omat joukkueet skandinaavisia kieliä ymmärtäville ja niitä ymmärtämättömille sillä seurauksella, että viralliseen pohjoismaiseen yhteistyöhön osallistumisesta tulee osalle hankalaa. Toisaalta on selvää, että osa pohjoismaisen yhteistyön ainutlaatuisuudesta katoaa, jos englannista tulee sen työkieli.

Tutkimuksen tulokset saavat myös pohtimaan, onko Pohjoismaiden ministerineuvoston tarkoituksenmukaista tehdä jatkossakin virallista pohjoismaista kieliyhteistyötä – ja jos on, niin missä muodossa. Nuoret eivät pidä kieliä ja kulttuuria aiheina, joita tulisi priorisoida pohjoismaisessa yhteistyössä. Heidän mielestään Pohjoismaiden tulisi ennen kaikkea keskittyä ilmasto- ja ympäristökysymyksiin.³² Vaikuttaa siltä, nuoret kokevat tärkeimmäksi tehdä toimivaa yhteistyötä ajankohtaisissa kysymyksissä. Samalla on vähemmän tärkeää, mitä kieliä kohtaamisissa toisten pohjoismaalaisten kanssa käytetään.

Tässä yhteydessä on kuitenkin tärkeää mainita, että on ongelmallista pyytää ihmisiä arvottamaan kieliyhteistyötä suhteessa konkreettisempiin yhteistyöalueisiin kuten ympäristöön, ilmastoon ja terveyteen. Niihin verrattuna kieliyhteys saattaa tuntua vähemmän ajankohtaiselta yhteistyön osa-alueelta. Toisaalta kieliyhteyttä voi pitää pohjoismaisen yhteistyön katalysaattorina myös ympäristö-, ilmasto- ja terveysalan yhteistyön kysymyksissä. Ja kuten edellä on mainittu, monet nuoret pitävät skandinaavisten kielten ymmärtämistä tärkeänä Pohjoismaiden yhteenkuuluvuuden kannalta. Tämä viittaa siihen, että nuorten mielestä kieliyhteys on tärkeä, mutta ei välttämättä tärkeä yhteistyön *kohde*.

Toisin sanoen on syytä pohtia, onko pohjoismainen kieliyhteys ennen kaikkea itseisarvo symbolina ja identiteetin määrittäjänä, vai onko pohjoismaisten naapurikielten ymmärtäminen pohjoismaisen yhteistyön ja integraation katalysaattori.

---

29. Andreasson, U. & Stende, T. (2017)

30. Ibid.

31. Norden.org: Suomen ja islannin kielen asema vahvistuu Pohjoismaiden neuvostossa: <https://www.norden.org/fi/uutinen/suomen-ja-islannin-kielen-asema-vahvistuu-pohjoismaiden-neuvostossa>

32. Frøshaug, A. & Andreasson, U. (2020)

Miten Pohjoismaiden ministerineuvosto voi edistää skandinaavisten kielten ymmärtämistä?

Tämän tutkimuksen tuloksista nousee esiin kaksi kysymystä: mitkä asiat ovat voineet johtaa skandinaavisten kielten ymmärtämisen heikentymiseen ja mitä Pohjoismaiden ministerineuvosto voi tehdä kielten ymmärtämisen parantamiseksi. Seuraavaksi hahmotellaan joitakin vastausehdotuksia.

Globalisaatio on merkittävä tekijä. Pohjoismaiden poliittinen ja taloudellinen EU- tai Eta-jäsenyys on siirtänyt huomion Pohjoismaista Eurooppaan, missä pääasiallisesti puhutaan englantia, ranskaa ja saksaa – ei skandinaavisia kieliä. Myös muu maailma on viimeisten vuosikymmenten aikana avautunut monille pohjoismaalaisille. Muut Pohjoismaat olivat esimerkiksi ennen pohjoismaalaisten luonnollisia matkailukohteita, kun taas nykyisin lomalle matkustetaan kaikkialle maailmaan. Sama koskee ulkomailla opiskelua. Kaiken kaikkiaan pohjoismaalaiset altistuvat skandinaavisille kielille aiempaa vähemmän. Maahanmuutto on myös vaikuttanut siihen, ettei osalla Pohjoismaiden asukkaista ole riittävää kielitaitoa yhdessä skandinaavisessa kielessä, jotta se riittäisi ymmärtämään sen naapurikieliä.

Globalisaatio ja Euroopan yhdentymisen ovat suuria ja voimakkaita suuntauksia, joihin Pohjoismaiden ministerineuvoston on vaikea vaikuttaa. Ministerineuvostolla on kuitenkin useita tukiohjelmia, joiden avulla edistetään maiden välistä liikkuvuutta ja vahvistetaan siten myös skandinaavisten kielten ymmärtämistä Pohjoismaissa. Parempi kielten ja kulttuurien tuntemus edistää maiden välistä liikkuvuutta ja vuorovaikutusta. Kielten ymmärtäminen ja liikkuvuustoimet tukevat siten toisiaan. Esimerkkinä voidaan mainita Nordplus, joka on Pohjoismaiden ja Baltian maiden liikkuvuuden, koulutuksen, kielten ja elinikäisen oppimisen tukiohjelma. Myös koulutusalan pohjoismaiset sopimukset helpottavat osaltaan liikkuvuutta Pohjoismaissa.

Englanti on levinnyt laajasti niin populaarikulttuuriin, sosiaalisen median, uuden teknologian, internetin, korkeakoulutuksen kuin elinkeinoelämänkin kieleksi. Kun englanti valtaa alaa, se sysää jossain määrin Pohjoismaiden kieliä tieltään. Tämä ei koske ainoastaan kolmea skandinaavista kieltä, vaan myös muut Pohjoismaiden kielet ovat paineen alla.

Vaikka kyseessä onkin vahva globaali suuntaus, johon Pohjoismaiden ministerineuvosto voi vaikuttaa hyvin vähän, se pyrkii kuitenkin monella alalla vahvistamaan kielten ymmärtämistä kulttuurikokemusten kautta. Pohjoismainen elokuva- ja televisiorahasto on esimerkki tästä. Pohjoismaiden kulttuuriministerineuvosto, viisi pohjoismaista elokuvainstituuttia ja 16 pohjoismaista televisiokanavaa ovat rahastosopimuksen osapuolia. Rahastosta voi saada tukea hankkeille, joita esitetään vähintään kahdessa Pohjoismaassa. Toinen esimerkki on Volt-tukiohjelma, jonka kulttuuri- ja kielihankkeisiin osallistetaan aktiivisesti lapsia ja nuoria. Lisäksi Pohjoismaat voivat vaihtaa kokemuksia hyödyntämistään strategioista omien kieltensä vahvistamiseksi.

Naapurimaiden kielten ja kulttuurin tuntemus ei vaikuta olevan etusijalla maiden koulutusjärjestelmissä. Kieli- ja koulutuspolitiikka ovat kansallisia politiikan aloja, jotka eivät kuulu Pohjoismaiden ministerineuvoston toimeksiantoon. Pohjoismaisen yhteistyön kaltaisella valtioiden välisellä yhteistyöllä on siksi rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa näiden alojen kehitykseen. Suuntauksena on, että englanti on vieraiden kielten opetuksessa etusijalla skandinaaviin kieliin nähden. Yliopistojen ja korkeakoulujen tarjoamat englanninkieliset koulutusohjelmat edustavat toista suuntausta. Niiden seurauksena pohjoismaalaiset opiskelijat eivät enää kohtaa toisen Pohjoismaan paikalliskieltä samalla tavalla kuin aikaisemmin. Kolmantena suuntauksena on se, että monet opettajat kokevat, ettei heillä ole riittävää osaamista toisten skandinaavisten kielten opettamiseksi ruotsin-, norjan- tai tanskankielisille oppilailleen. Norjan kielilautakunta toteutti vuonna 2011 tutkimuksen, johon osallistuneista opettajista 35 prosenttia piti omia taitojaan riittävinä naapurikielten opettamiseksi.³³ Vastaavia

33. Språkrådet (2019): *Unge snakkar engelsk med danskar*. <https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/hva-skjer/Aktuelt/2019/unge-snakkar-engelsk-med-danskar/>. Julkaistu 28.3.2019.

tuloksia saatiin ruotsalaisen opetusalan ammattijärjestön (Lärarnas Riksförbund) vuonna 2012 toteuttamasta tutkimuksesta.³⁴ Tähän Pohjoismaiden ministerineuvosto voi vaikuttaa tukemalla kokemustenvaihtoa, yliopistojen opettajankoulutusten ja pohjoismaisten kielten laitosten välistä yhteistyötä, opettajien osaamista kartuttavia hankkeita, opetusmateriaalien kehittämistä ja muita kielihankkeita.

Suuntaukset, joiden seurauksena englantia valtaa alaa ja skandinaavisten kielten muodostaman kieliyhteyden ja muiden pohjoismaisten kielten kohtaamiset vähenevät, ovat vahvoja ja suurelta osin Pohjoismaiden ministerineuvoston vaikutuspiirin ulkopuolella. Kuten edellä on mainittu, Pohjoismaiden ministerineuvostolla on kuitenkin välineitä skandinaavisten kielten ymmärtämisen vahvistamiseksi. Tämän raportin rajauksen ulkopuolelle jäävä kysymys on, missä määrin ministerineuvoston toimenpiteet vaikuttavat Pohjoismaiden asukkaiden skandinaavisten kielten ymmärtämiseen – ja kuinka paljon siihen voidaan vaikuttaa toimenpiteitä tehostamalla.

Se, mihin suuntaan pohjoismaista yhteistyötä ohjataan näissä asioissa, on lopulta poliittinen kysymys. Varmaa on kuitenkin se, että pohjoismaisella yhteistyöllä on Pohjoismaiden kansalaisten tuki entistä levottomammassa ja epävarmemmassa maailmassa.

---

34. Lärarnas Riksförbund (2012): Nordiska språk i svenskundervisningen – en promemoria från Lärarnas Riksförbund.

Liite 1: Taulukot

Pohjoismaiden kokonaistulos ja vastaukset maittain

1: "Luen seuraavaksi erilaisia väittämiä. Kerro kunkin väittämän kohdalla, oletko siitä samaa vai eri mieltä." Taulukosta näkyy, miten suuri osuus on samaa mieltä väittäimestä.

Väittämä	Pohjois- maat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färssaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Tanskaa on helppo ymmärtää	26 %	–	7 %	37 %	47 %	23 %	98 %	89 %	29 %
Norjaa on helppo ymmärtää	62 %	67 %	22 %	45 %	–	80 %	78 %	21 %	85 %
Ruotsia on helppo ymmärtää	62 %	40 %	62 %	35 %	90 %	–	51 %	17 %	–
Englantia on helppo ymmärtää	95 %	96 %	93 %	95 %	95 %	95 %	93 %	78 %	99 %
Joskus on helpompaa ilmaista itseään englanniksi kuin omalla äidinkielellään	65 %	70 %	58 %	49 %	67 %	64 %	40 %	71 %	61 %
Englannilla on suuri vaikutus äidinkieleeni	62 %	72 %	46 %	55 %	64 %	62 %	60 %	69 %	75 %
Riittää hyvin, että ymmärtää englantia ainoana vieraana kielenä	57 %	49 %	54 %	38 %	58 %	64 %	28 %	46 %	53 %
Maan enemmistökielellä on oltava hyvät taidot, jotta pärjää yhteiskunnassa, opinnoissa ja työelämässä	84 %	83 %	84 %	83 %	84 %	85 %	87 %	89 %	79 %
Televisio, elokuvat, teatteri, musiikki ja kirjat toisilla kielillä lisäävät mielenkiintoa kielten opiskeluun	90 %	91 %	91 %	95 %	88 %	90 %	92 %	98 %	88 %
Yksinkertaisin tapa oppia uutta kieltä on tavata ihmisiä, jotka puhuvat kyseistä kieltä	87 %	89 %	81 %	83 %	89 %	89 %	93 %	96 %	89 %
Vanhempien pitäisi opettaa lapsilleen eri kieliä, joita perheessä puhutaan	85 %	79 %	89 %	68 %	88 %	85 %	90 %	95 %	89 %
Muita kieliä puhuvat ystäväni ja perheenjäseneni ovat saaneet minut kiinnostumaan vieraiden kielten oppimisesta	82 %	86 %	68 %	84 %	84 %	85 %	90 %	93 %	93 %
Tanskan/norjan/ruotsin* ymmärtäminen on tärkeä osa Pohjoismaiden yhteenkuuluvuutta	66 %	59 %	66 %	45 %	83 %	61 %	90 %	66 %	66 %

* Kysymykseen sisällytetyt kielet vaihtelivat maasta riippuen: Suomessa kysyttiin ruotsista, Färssaarilla, Grönlannissa ja Islannissa tanskasta, Ruotsissa norjasta ja tanskasta, Tanskassa ruotsista ja norjasta ja Norjassa ruotsista ja tanskasta.

2. "Mitä muuta kieltä kuin asuinmaasi enemmistökieltä osaat puhua ja/tai kirjoittaa?"

	Pohjois- maat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Tanskaa	4 %	–	2 %	55 %	6 %	2 %	97 %	71 %	1 %
Suomea	0 %	1 %	–	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	41 %
Islantia	1 %	1 %	0 %	–	0 %	0 %	11 %	0 %	2 %
Norjaa	6 %	14 %	2 %	12 %	–	7 %	43 %	2 %	2 %
Ruotsia	19 %	11 %	72 %	10 %	12 %	–	17 %	1 %	–
Fääriä	0 %	1 %	0 %	4 %	0 %	0 %	–	0 %	0 %
Grönlantia	1 %	2 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	–	0 %
Englantia	93 %	94 %	92 %	98 %	93 %	94 %	96 %	78 %	97 %
"Kansallista vähemmistökieltä", kuten kveeniä, saksaa, meänkieltä, saamen kieltä, jiddiä, venäjää tai romanikieltä	7 %	18 %	10 %	1 %	2 %	2 %	1 %	0 %	2 %
Muuta kuin pohjoismaista kieltä englannin lisäksi	49 %	57 %	36 %	40 %	46 %	54 %	18 %	3 %	33 %
Osaan vain asuinmaani enemmistökieltä	2 %	1 %	2 %	1 %	2 %	2 %	0 %	12 %	1 %
Yhteistulos: Puhuu vähintään yhtä skandinaavista kieltä (ruotsi, norja, danska)	94 %	100 %	72 %	61 %	100 %	100 %	97 %	72 %	100 %
Yhteistulos: Puhuu toista skandinaavista kieltä (ruotsi, norja, danska) oman lisäksi	25 %	18 %	72 %	61 %	13 %	8 %	97 %	72 %	2 %
Yhteistulos: Ei puhu skandinaavisia kieliä	6 %	0 %	28 %	39 %	0 %	0 %	3 %	28 %	0 %

3. Vastaajien puhumien ja/tai kirjoittamien kielten määrä

	Pohjois- maat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färssaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Vain enemmistökieli	2 %	1 %	2 %	1 %	2 %	2 %	0 %	12 %	1 %
Enemmistökieli ja toinen kieli	36 %	29 %	21 %	27 %	48 %	43 %	5 %	25 %	38 %
Kolme kieltä tai enemmän	62 %	69 %	77 %	72 %	50 %	55 %	95 %	63 %	61 %

4. "Mikä ratkaisee arkielämässä käyttämäsi kielen?" Mahdollisuus valita useita vastausvaihtoehtoja.

	Pohjois- maat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färssaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Kielen käytön tarve työssä tai opinnoissa	61 %	78 %	60 %	60 %	52 %	57 %	56 %	41 %	54 %
Perheenjäsenten ja ystävien käyttämä kieli	61 %	65 %	61 %	64 %	55 %	63 %	58 %	32 %	61 %
Kielen hallinnan taso	32 %	44 %	30 %	49 %	30 %	25 %	36 %	25 %	31 %
Muu syy	12 %	12 %	5 %	9 %	16 %	14 %	9 %	2 %	9 %
En käytä muita kuin omaa kieltäni	6 %	4 %	7 %	9 %	7 %	5 %	11 %	19 %	2 %
En osaa sanoa	2 %	1 %	1 %	0 %	2 %	2 %	0 %	1 %	3 %

5. "Mitä kieltä käytät pääasiassa tavatessasi jonkun toista* skandinaavista kieltä puhuvan henkilön?"
Mahdollisuus valita useita vastausvaihtoehtoja.

	Pohjois- maat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färssaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Tanskaa	15 %	56 %	0 %	25 %	3 %	3 %	76 %	46 %	1 %
Norjaa	21 %	6 %	0 %	5 %	83 %	7 %	19 %	0 %	4 %
Ruotsia	30 %	6 %	28 %	5 %	6 %	61 %	9 %	0 %	61 %
Pohjoismaisten kielten sekoitusta	6 %	16 %	1 %	10 %	2 %	5 %	35 %	0 %	5 %
Englantia	59 %	65 %	79 %	82 %	36 %	57 %	54 %	58 %	54 %
Muuta kieltä, jota molemmat puhuvat	4 %	10 %	0 %	8 %	0 %	4 %	1 %	0 %	2 %
Se vaihtelee tilanteen mukaan / riippuu tilanteesta	18 %	38 %	7 %	23 %	3 %	18 %	1 %	6 %	5 %
En osaa sanoa	1 %	0 %	0 %	0 %	1 %	1 %	1 %	5 %	2 %
Yhteistulos: Käyttää vähintään yhtä skandinaavista kieltä (ruotsi, norja, tanska)	62 %	64 %	28 %	37 %	86 %	65 %	85 %	46 %	66 %

* Ruotsissa ja Ahvenanmaalla kysyttiin norjasta ja tanskasta, Tanskassa ruotsista ja norjasta, Norjassa ruotsista ja tanskasta, ja muissa maissa kysyttiin kaikista kolmesta kielestä. Ilmaus "toista" sisältyi kysymykseen vain maissa, joiden enemmistökielenä on ruotsi, norja tai tanska.

6. "Mitä eri kieliä olet kohdannut viimeisten kahden kuukauden aikana elokuvissa, televisiossa, suoratoistopalveluissa, tietokonepeleissä, teatterissa, kirjallisuudessa tai sanomalehdissä?" Mahdollisuus valita useita vastausvaihtoehtoja.

	Pohjois- maat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Tanskaa	33 %	80 %	15 %	52 %	21 %	20 %	88 %	48 %	19 %
Suomea	20 %	4 %	85 %	7 %	2 %	6 %	5 %	1 %	35 %
Islantia	5 %	2 %	4 %	85 %	3 %	4 %	12 %	0 %	5 %
Norjaa	37 %	28 %	24 %	32 %	67 %	32 %	41 %	6 %	26 %
Ruotsia	58 %	27 %	76 %	25 %	30 %	85 %	26 %	3 %	71 %
Fääriä	1 %	2 %	0 %	3 %	0 %	0 %	80 %	0 %	0 %
Grönlantia	1 %	3 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	27 %	0 %
Englantia	96 %	96 %	98 %	98 %	93 %	96 %	95 %	95 %	96 %
"Kansallista vähemmistökieltä", kuten kveeniä, saksaa, meänkieltä, saamen kieltä, jiddiä, venäjää tai romanikieltä	11 %	14 %	28 %	1 %	3 %	3 %	3 %	0 %	5 %
Muuta kuin pohjoismaista kieltä englannin lisäksi, mitä tahansa	50 %	57 %	55 %	47 %	35 %	53 %	20 %	2 %	48 %
En mitään näistä	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Yhteistulos: Vähintään yhtä skandinaavista kieltä (ruotsi, norja, tanska)	82 %	85 %	77 %	63 %	72 %	88 %	90 %	48 %	75 %
Yhteistulos: Vähintään yhtä pohjoismaista kieltä	85 %	85 %	96 %	92 %	72 %	88 %	92 %	51 %	78 %

7. Kulttuurin kokeminen vähintään yhdellä toisella pohjoismaisella kielellä (kysymys 6)

	Pohjois- maat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Kyllä	46 %	41 %	77 %	64 %	34 %	39 %	90 %	48 %	52 %
Ei	54 %	59 %	23 %	36 %	66 %	61 %	10 %	52 %	48 %

8. "Mistä syystä olet valinnut elokuvia, televisio-ohjelmia, suoratoistopalvelujen sisältöä, tietokonepelejä, teatteria, kirjallisuutta tai sanomalehtiä muulla pohjoismaisella kielellä?" Mahdollisuus valita useita vastausvaihtoehtoja.

	Pohjois- maat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Koska sisältö kiinnostaa minua	63 %	59 %	69 %	61 %	53 %	65 %	51 %	35 %	51 %
Koska se on viihdyttävää	42 %	56 %	40 %	68 %	38 %	35 %	78 %	44 %	34 %
Oppiakseni ymmärtämään näitä kieliä	23 %	25 %	34 %	36 %	20 %	10 %	18 %	23 %	33 %
Saadakseni uusia kulttuurisia vaikutteita	18 %	30 %	16 %	34 %	16 %	14 %	18 %	4 %	18 %
Koska minulla on yhteyksiä maahan	9 %	12 %	10 %	25 %	8 %	6 %	12 %	4 %	14 %
Muu syy	15 %	15 %	6 %	6 %	27 %	19 %	12 %	2 %	12 %
Valitsen elokuvia, televisio-ohjelmia, suoratoistopalvelujen sisältöä, tietokonepelejä, teatteria, kirjallisuutta tai sanomalehtiä vain kielellä, jota ymmärrän	3 %	4 %	3 %	1 %	4 %	1 %	3 %	10 %	2 %
En osaa sanoa	2 %	2 %	1 %	1 %	4 %	3 %	1 %	0 %	2 %

9. "Mitä kieliä käytät sosiaalisessa mediassa? Voit valita useita vaihtoehtoja, jos käytät eri kieliä eri yhteyksissä."

	Pohjois- maat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Tanskaa	22 %	93 %	0 %	6 %	0 %	0 %	33 %	37 %	0 %
Suomea	18 %	0 %	93 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	6 %
Islantia	2 %	1 %	0 %	97 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Norjaa	19 %	2 %	0 %	2 %	91 %	1 %	3 %	0 %	0 %
Ruotsia	36 %	1 %	11 %	2 %	0 %	93 %	1 %	0 %	96 %
Fääriä	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	86 %	0 %	0 %
Grönlantia	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	69 %	1 %
Englantia	63 %	69 %	75 %	71 %	45 %	62 %	55 %	30 %	64 %
"Kansallista vähemmistökieltä", kuten kveeniä, saksaa, meänkieltä, saamen kieltä, jiddiä, venäjää tai romanikieltä	1 %	1 %	2 %	1 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %
Muuta kuin pohjoismaista kieltä englannin lisäksi	9 %	10 %	5 %	7 %	7 %	12 %	0 %	0 %	4 %
En käytä sosiaalista mediaa	2 %	2 %	1 %	1 %	1 %	3 %	1 %	2 %	2 %
Yhteistulos: Käyttää vähintään yhtä skandinaavista kieltä (ruotsi, norja, tanska)	76 %	93 %	11 %	9 %	91 %	93 %	33 %	37 %	96 %
Yhteistulos: Kirjoittaa enemmistökiielellä	93 %	93 %	93 %	97 %	91 %	93 %	86 %	69 %	96 %

10. Vähintään yhden toisen pohjoismaisen kielen käyttäminen sosiaalisessa mediassa

	Pohjois- maat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Kyllä	4 %	3 %	11 %	10 %	1 %	1 %	33 %	37 %	7 %
Ei	96 %	97 %	89 %	90 %	99 %	99 %	67 %	63 %	93 %

11. "Mikä ratkaisee sosiaalisessa mediassa käyttämäsi kielen?" Mahdollisuus valita useita vastausvaihtoehtoja.

	Pohjois- maat	Tanska	Suomi	Islanti	Norja	Ruotsi	Färsaaret	Grönlanti	Ahvenanmaa
Mahdollisimman moni ymmärtää minua	58 %	61 %	66 %	60 %	50 %	53 %	59 %	57 %	67 %
Ystäväni käyttävät kyseistä kieltä	54 %	62 %	59 %	62 %	47 %	48 %	71 %	30 %	43 %
Kielen hallinnan taso	27 %	39 %	25 %	44 %	24 %	20 %	24 %	10 %	11 %
Kielen merkitys osana identiteettiäni	25 %	38 %	27 %	31 %	22 %	15 %	30 %	10 %	11 %
Kielen merkitys osana kulttuuriani	24 %	39 %	21 %	36 %	21 %	17 %	35 %	17 %	9 %
Tekninen mahdollisuus kielen käyttöön	21 %	32 %	20 %	34 %	18 %	14 %	17 %	7 %	7 %
Muu syy	14 %	15 %	6 %	13 %	18 %	17 %	5 %	3 %	10 %
En käytä muita kuin omaa kieltäni	2 %	1 %	1 %	3 %	2 %	2 %	7 %	0 %	1 %
En osaa sanoa	2 %	0 %	1 %	1 %	5 %	2 %	2 %	0 %	0 %

Liite 2: Menetelmä

Pohjoismaiden yhteenlaskettuja tuloksia on painotettu eri maiden väestömäärän mukaan seuraavasti:

Maa	Suhde
Ruotsi	35,8 %
Norja	20,4 %
Tanska	22,7 %
Suomi	19,1 %
Islanti	1,5 %
Ahvenanmaa	0,1 %
Färsaaret	0,2 %
Grönlanti	0,2 %

Virhemarginaali on kokonaistasolla laskettu kahden otoksen perusteella. Otoksen 20/80 virhemarginaaliksi laskettiin 1,8 prosenttia ja otoksen 50/50 virhemarginaaliksi 2,2 prosenttia. Maissa, joissa toteutettiin 400 haastattelua, otoksen 20/80 virhemarginaali on toisin sanoen 3,9 prosenttia ja otoksen 50/50 virhemarginaali 4,9 prosenttia.

Virhemarginaalit:

2 092 haastattelua	400 haastattelua
Otos 20/80: 1,8 prosenttia	Otos 20/80: 3,9 prosenttia
Otos 50/50: 2,2 prosenttia	Otos 50/50: 4,9 prosenttia

Haastateltujen määrä:

Maa	Haastateltuja yhteensä
Ruotsi	400
Norja	405
Tanska	403
Suomi	400
Islanti	205
Ahvenanmaa	78
Färsaaret	101
Grönlanti	100

Liite 3: Tulevaisuuden osaaminen – Pohjoismaiden koulutus- ja tutkimusministerineuvosto

Pohjoismaiden ministerineuvosto haluaa osaltaan vaikuttaa siihen, että kaikilla Pohjoismaiden asukkailla on mahdollisimman hyvät edellytykset kohdata tulevaisuuden haasteita. Pohjoismaiden koulutus- ja tutkimusministerineuvosto on mukana kehittämässä tulevaisuuden osaamista. Kielet ovat keskeinen painopistealue, ja työn avulla vahvistetaan pohjoismaisten naapurikielten ymmärtämistä ja edistetään Pohjoismaiden kielten, viittomakielten ja kansallisten vähemmistökielten tuntemusta. Lapset ja nuoret ovat keskeinen osa työtä.

Toisena merkittävänä painopistealueena on liikkuvuus. Pohjoismaiden ministerineuvoston liikkuvuuskanostusten lähtökohtana on ajatus siitä, että kielten ja kulttuurin tuntemus lisää kiinnostusta ja motivaatiota opiskella tai työskennellä toisessa Pohjoismaassa. Liikkuvuuskanostusten ja kieliyhteistyön toimien välillä on siten vuorovaikutussuhde. Myös nuoret ovat itse tätä mieltä. Joukko nuoria kaikkialta Pohjoismaista kokoontui joulukuussa 2019 Islantiin keskustelemaan kielistä. Kolmen päivän keskustelujen jälkeen viesti poliitikoille oli selkeä. Nuoret kaipaavat innovatiivisempaa kielten opetusta ja enemmän mahdollisuuksia tavata toisiaan kasvotusten. He olivat kiistattomasti sitä mieltä, että mahdollisuus tavata samanikäisiä pohjoismaalaisia voi murtaa kielimuureja. Nuoret ehdottivat naapurimaiden vaihto-opiskelumahdollisuuksien ja harjoittelupaikkojen lisäämistä hyväksi keinoksi vahvistaa naapurikielten ymmärtämistä.

Pohjoismaiden ministerineuvoston Nordplus- ja Volt-tukiohjelmien tarkoituksena on nimenomaan lisätä niin toisen asteen opiskelijoiden ja korkeakouluopiskelijoiden kuin opettajienkin liikkuvuutta maiden välillä. Liikkuvuusala priorisoidaan pohjoismaisessa yhteistyössä, ja se on osa Pohjoismaiden ministerineuvoston visiota, jonka mukaan Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä.

Tulevaisuus ei synny itsestään, vaan se täytyy luoda itse. Yhä vaikeammin ennakoitavassa maailmassa pohjoismainen yhteistyö on ehkä tärkeämpää kuin koskaan aikaisemmin. Siksi on syytä vaalia niitä perustekijöitä, jotka lujittavat yhteenkuuluvuuden tunnettamme.

Liite 4: Pohjoismaiset kielisopimukset

Monet pohjoismaisista sopimuksista koskevat kieliä – niin apuvälineenä Pohjoismaiden välisen liikkuvuuden, vuorovaikutuksen ja integraation lisäämisessä kuin keinona luoda yhteenkuuluvuutta, yhteisöllisyyttä ja pohjoismaista identiteettiä.

Helsingin sopimus loi vuonna 1962 perustan pohjoismaiselle yhteistyölle. Kieliä, koulutusta ja kulttuuria pidettiin jo silloin keskeisinä yhteistyön osa-alueina. Sopimuksen 8. artikla on muotoiltu seuraavasti:

"Pohjoismaissa on kouluissa annettavaan opetukseen ja koulutukseen sopivassa laajuudessa sisällytettävä muiden Pohjoismaiden, mukaan luettuna Färsaarten, Grönlannin ja Ahvenanmaan kielten, kulttuurin ja yleisten yhteiskuntaolojen opetusta."

Vuonna 1971 Pohjoismaiden välillä solmittiin sopimus kulttuuriyhteistyöstä, jonka 3. artiklassa kielet ja koulutus vahvistettiin keskeisiksi yhteistyöalueiksi. Sopimusosapuolet lupasivat muun muassa edistää muiden Pohjoismaiden kielten, kulttuurin ja yhteiskunnallisten olojen opetusta.

Kielisopimus vuodelta 1987 käsittelee Pohjoismaiden kansalaisten oikeutta käyttää tarvittaessa yhtä viidestä kansalliskielestä asioidessaan muun sopimusvaltion viranomaisten kanssa.

Pohjoismainen kielipoliittinen julistus vuodelta 2006 asettaa tavoitteet pohjoismaiselle kielipolitiikalle. Päämääräksi on määritetty esimerkiksi se, että kaikki pohjoismaalaiset voivat viestiä keskenään ensisijaisesti jollakin skandinaavisella kielellä. Kielijulistuksen seurantavastuu on mailla, eikä julistus ole juridisesti sitova. Lainsäädäntö, julkiset velvoitteet ja toimenpiteiden priorisointi ja rahoitus voivat näin ollen poiketa toisistaan viidessä Pohjoismaassa sekä Ahvenanmaalla, Färsaarilla ja Grönlannissa.

Lähteet

Andreasson, U. & Stende, T. (2017): *Arvokasta yhteistyötä. Pohjoismaiden asukkaiden näkemys Pohjoismaista*. Pohjoismaiden ministerineuvoston analyysi nro 3/2017.

Bleses et al. (2008): Early vocabulary development in Danish and other languages: A CDI-based comparison. *Journal of child language* 35:3.

Brink, E. T. (2016): *Man skal bare kaste sig ud i det... – en interviewundersøgelse af unge i Nordens nabosprogsforståelse i praksis*.

Christensen, R. & Bacuin, M. (2013): Dansk og svensk – fra nabosprog til fremmedsprog? *Språk i Norden* -julkaisusarja, s. 67–82.

Delsing, L.-O. & K.L. Åkesson, «Håller språket ihop Norden? En forskningsrapport om ungdomars förståelse av danska, svenska och norska», i *TemaNord* 2005:573 (2005)

Frøshaug, A.S. & U. Andreasson, «Demokrati og klimaengasjement i Norden: Felles retning, ulike løsninger», i *NMR Analyse* 2020:2 (2020)

Lärarnas Riksförbund, Nordiska språk i svenskundervisningen – en promemoria från Lärarnas Riksförbund (2012)

Norden.org: *Finsk og islandsk får en stærkere stilling i Nordisk Råd*. <https://www.norden.org/fi/uutinen/suomen-ja-islannin-kielen-asema-vahvistuu-pohjoismaiden-neuvostossa>.
Julkaistu 31.10.18

Sletten, I.S. (red.), «Nordens språk med rötter och fötter», i *Nord* 2004:9 (2004)

Språkrådet: *Unge snakkar engelsk med danskar*, <https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/hva-skjer/Aktuelt/2019/unge-snakkar-engelsk-med-danskar/> Julkaistu 28.3.19

Tietoa julkaisusta

Onko pohjoismaista kieliyhteyttä olemassa?

Andrea Skjold Frøshaug, Truls Stende

Nord 2021:002

ISBN 978-92-893-6851-3 (PDF)

ISBN 978-92-893-6852-0 (ONLINE)

<http://doi.org/10.6027/nord2021-002>

© Pohjoismaiden ministerineuvosto 2021

Ulkoasu: Mette Agger Tang

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on yksi maailman laajimmista alueellisista yhteistyömuodoista. Yhteistyön piiriin kuuluvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti.

Pohjoismaista yhteistyötä tehdään politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla tärkeänä osana eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaisen yhteisön tavoitteena on vahva Pohjola vahvassa Euroopassa.

Pohjoismainen yhteistyö pyrkii vahvistamaan pohjoismaisia ja alueellisia etuja ja arvoja globaalissa maailmassa. Maiden yhteiset arvot lujittavat osaltaan Pohjolan asemaa yhtenä maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä alueista.

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 Kööpenhamina

www.norden.org

Lisää pohjoismaisia julkaisuja on luettavissa osoitteessa www.norden.org/fi/julkaisut

Tässä raportissa käsitellään nuorten asenteita eri kieliä ja kulttuureita kohtaan Pohjoismaissa. Raportti kytkeytyy tiiviisti Pohjoismaiden ministerineuvoston visioon 2030, jossa yhtenä tavoitteena on kartuttaa lasten ja nuorten tietoja naapurimaiden kielistä ja kulttuureista.